

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

INDBYDELSESSKRIFT

til

DE OFFENTLIGE EXAMINA

i

Nykjöbing Cathedralskole

i

Juli 1860.

- Indhold:** 1) C. E. Lund: Nogle Bemærkninger om Religionsunderviisningen i de lærde Skoler, navnlig om Lærebogsunderviisningen i sammes överste Classer.
2) Paludan-Müller: Skoleefterretninger.

Nykjöbing.

Trykt i V. Laubs Enkes Oficin.

LYTHAZE SODIUM/AMINO ACID

Supplemental

1933

... ..
... ..
... ..
... ..

... ..

NOGLE BEMÆRKNINGER

om

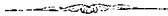
Religionsunderviisningen i de lærde Skoler,

navnlig om

**Lærebogsunderviisningen i sammes
øverste Classer,**

af

C. E. Lund,
Adjunct.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 354

LECTURE 10

1963

BY R. H. COHEN

© 1963

Jo vigtigere en Underviisningsgjenstand er, desto mere Vægt ligger der jo utvivlsomt paa, at Underviisningen svarer til sin Bestemmelse. Saa vist som det nu altsaa er, at Religionsunderviisningen fordrer, at den første Plads indrømmes den, ikke med Hensyn til Timernes Antal eller Indflydelsen paa Examensresultatet, men med Hensyn til den Gjenstands Vigtighed, hvorom der handles, saa vist maa det ogsaa ligge dem, hvem denne Underviisning er betroet, i en høi Grad paa Hjerte, deels at hævde denne Underviisningsgjenstand den den tilkommende Plads, deels at søge at vise, hvorledes den lettest og bedst indrettes saaledes, at den opnaaer sin Bestemmelse. Da nu de lærde Skolers Bestyrelse for ikke lang Tid siden har stillet det som et aabent Spørgsmaal, hvorvidt Religionsunderviisningen, navnlig i de lærde Skolers øverste Classer, burde vedblive at indtage den Plads, den hidtil har indtaget, og det saaledes, at der blev henviist til en Overveielse mellem de enkelte Skolers Bestyrere og de respective Religionslærere, saa synes der for disse sidste, da ingen Erklæring siden er blevet afæsket, at være en Opfordring til at udtale sig om Sagen. Og navnlig synes der for den, der ikke alene er inderlig overbeviist om Betydningen af en frugtbare Religionsunderviisning igjennem alle Skolens Classer, men som ogsaa mener at være kommen til en begrundet Overbeviisning om, at denne Underviisning først ret kan blive, hvad

den bör være, naar en hensigtsmæssigere Lærebog for de höiere Classer, end den, vi nu besidde, kunde gives i Lærernes og Disciplenes Hænder, at være en stærk Opfordring til at söge at udtale sin Anskuelse af Sagen, for at bidrage Sit til, at, hvad der efter hans Mening bör attraaes, kunde blive tilveiebragt. Disse Liniers Forfatter har derfor med Glæde grebet den ham her indrömmede Leilighed til at fremkomme med efterfølgende korte Bemærkninger, der i ingen Henseende gjøre Fordring paa at gjælde for mere end en ganske subjectiv Udtalelse.

I.

At der i de lærde Skoler slet ikke skulde undervises i Religion, vil vel kun paastaaes af dem, der overhovedet ønske Religionsunderviisningen borte fra Skolerne, hvad enten de nu nære dette Önske af Ligegyldighed eller Modvillie mod det Kirkelige og Religiöse, eller fordi de mene, at ikke de af Staten oprettede Skoler, men kun Kirken er kaldet til at varetage disse Interesser. En saa gennemgribende Forandring, som det vilde være, at fjerne Religionsunderviisningen fra Skolerne, eller, som jo stundom er foreslaaet, istedetfor en christelig Religionsunderviisning efter en bestemt Confessions Opfattelse, at give en blot moralsk og bibelhistorisk Underviisning, vilde imidlertid forudsætte en saadan Adskillelse af Stat og Kirke og af Skole og Kirke, som der ikke hos os er Trang til eller Önske om. Hertil kommer, at den Uleilighed, som den christelig-confessionelle Religionsunderviisning foraarsager, hvor Befolkningen er blandet, saa at Börn af forskjellig Religionsbekjendelse söge samme Skole, saa godt som slet ikke finder Sted hos os, saa at de, som med Rette föle, at Skolen mistede det bedste Middel til at indvirke paa sine Disciple, hvis Religionsunderviisningen blev lagt andet-

steds hen, ikke behöve at frygte en saadan Mulighed. Saa lidet ønskelig, ja saa sörgelig en saadan Lösrivelse af Skolen fra Kirken end synes at være, saa kan det vel ikke nægtes, at en deelviis Afskaffelse af Religionsunderviisningen i den lærde Skole, saa at den enten indskrænkedes til den almindelige Börneunderviisning indtil Confirmationsalderen, eller standsede (med eller uden Afgangspröve) ved Indtrædelsen i 7de Classe, vilde være endnu urimeligere, navnlig naar det sidstnævnte Tilfælde indtraadte. Thi anerkjender man Skolens Forbindelse med Kirken, betragter man dens Disciple ikke alene som Mennesker, men som Christne, saa sees det ikke let, hvorledes man vil kunne forsvare, medens man vedbliver at regulere de Unges Liv og bestemme, ved hvilke Midler deres Udvikling skal fremmes, reent at lade deres christelige Udvikling være sig uvedkommende. Der er jo dog i de sidste Aar, de Unge besøge vore lærde Skoler, en saadan Mangfoldighed af Röster, der lyde til dem, en saadan Mængde af Interesser, der lægge Beslag paa dem, at de vel behöve at mindes om det ene Fornödne, at mindes om, at det dog ikke nytter Noget, at Sjælen bliver rig paa Kundskab og Dannelse, dersom den ikke er rig i Gud. Eller skulde de mangfoldige Dannelsesmidlers Virkning anerkjendes, men det store Dannelsesmiddels Betydning miskjendes, hvorved Gud selv opdrager Menneskeslægten — nemlig Christendommen? Skulde det være rigtigt at give Ungdommen endog kun et Skin af Ret til at betragte Religionen som Noget, man kunde voxe fra paa et meget tidligt Standpunct, eller hvori man dog saa ikke behövede flere og grundigere Kundskaber? At Religionsunderviisningen bör gives lige til Udgangen af Skolen saaledes som det nu er Tilfældet, synes utvivlsomt, og saaledes ogsaa, at dette Fag som Examensgjenstand ved Afgangsexamen kun har sin rette Plads ved dennes 2den Afdeling.

Om Religion derimod overhovedet skal være Examensgjenstand, kunde snarere drages i Tvivl. Ved at beholde Underviisningen heri, uden at der fordres en Pröve paa de derved erhvervede Kundskaber, vilde denne Underviisning nemlig stilles paa en ganske særegen Plads, der vistnok vilde bidrage til, at det Opbyggelige, at Henvendelsen til Hjertet og Gemyttet lettere kom til sin Ret ligeoverfor det egentlig Belærende. At der gives Lærere, som just paa denne Maade kunde gjøre Religionsunderviisningen til det, den bör være, er vistnok udenfor al Tvivl. Men at en saa særegen Stilling vilde medføre Fristelser og Farer baade for Lærere og Disciple, er ogsaa klart. Vanskeligt vilde det saa mængengang være, ligeoverfor det til Examen hørende Skolearbeide, at bringe Disciplene til at tilegne sig den grundige og nøiagtige Kundskab, uden hvilken denne Underviisning, saa lidt som nogen anden, kan bære Frugt; og da det Belærende dog i Skolen maa og bör træde meest frem, er maaskee dog Religionsunderviisningens nuværende Stilling til Examen den rette og bedste, trods de Vanskeligheder, som en saa særegen Underviisningsgjenstands Plads blandt de övrige Examensfag nødvendig maa berede.*) At der med Hensyn til de Unges Overanstængelse vilde være vundet noget synderligt ved at indskrænke Religionsunderviisningen i de lærde Skoler, kan man vist næppe mene; finder en Overlæsselse overhovedet Sted,

*) En Anonym — Hh — har nylig udtalt sig for, at Religion bortfaldt som Examinationsgjenstand ved Afgangspröven, og at Underviisningen standsede ved Udgangen af 6te Cl., dog saa, at 1 Time indrömmedes Religionslæreren i 7de Cl. til f. Ex. at behandle vor Tids religiöse Spöragsmaal. For det Første mener ogsaa jeg, som ovenfor er sagt, at Noget kunde tale. Hvorfor Religionsunderviisning, navnlig Testamentlæsning, ikke fuldt saa godt (og med meget større Nytte) skulde kunne vedblive i 7de Cl., som „en Time indrömmes Religionslæreren“ til den her antydede Brug, indsees derimod ikke.

da er det vistnok sikkert, at den ikke falder dette Fag til Last, idetmidste ikke, hvor det ikke drives en heel Deel videre, end Loven kræver.

III.

Under Forudsætning altsaa af, at Religionsunderviisningen bør vedblive at meddeles gjennem alle den lærde Skoles Classer, spørges dernæst om, hvorvidt den skal meddeles i samme Omfang og paa samme Maade som hidtil. For de lavere Classers (I—IV) Vedkommende er det vel givet, at Religionsunderviisningen maa omfatte det, der fordres lært i de övrige Skoler för Confirmationen. Catechismus og en mindre dertil sig sluttende Lærebog maa da være gennemgaaet, medens ved Bibellæsning og Bibelhistorie en nöiere Kundskab i den hellige Skrift er erhvervet. Det er for de höiere (V—VII) Classers Vedkommeode der skal undersøges, hvorvidt det Bestaaende bör vedblive, eller Forandringer, mere eller mindre gennemgribende, indtræde.

At *Bibelhistorien* ogsaa her maa indtage en vigtig Plads, følger af sig selv; den i de lærde Skoler almindeligst brugte, *Herslebs*, lader vistnok meget tilbage at ønske, men har et nogenlunde passende Omfang, naar den understöttes af Læsning i den hellige Skrift. Efter de gjældende Bestemmelser for Afgangsexamen ophörer, som bekjendt, Bibelhistorielæsningen ved Udgangen af 6te Classe, og Bibelhistorien medtages ikke som særlig Examensgjenstand ved Afgangsexamen. Naar man med Rette forlanger, at Vægten ved Religionsunderviisningen skal lægges paa Bibelkundskab fremfor paa Kjendskab til Lærebogens System, da kunde den Tanke ligge nær, at dette kunde beforders ved at lade Bibelhistorien for en Deel fortrænge Lærebogen ogsaa i 7de Classe. Imidlertid vilde det sikkert være vanskeligt at indføre egentlig Bibelhistorielæsning i 7de

Classe — navnlig efter den hos os brugte Bog — saaledes, at denne Læsning svarede til Classens Tarv og hele Standpunct. Derimod synes det meget ønskeligt, om en Deel af den Tid, der bliver anvendt paa de vidtløftige Lærebøger eller paa en for detailleret Kirkehistorie, anvendtes til forøget Læsning i Skriften, deels af det nye Testamente i Grundsproget, deels af det gamle i dansk Oversættelse, ligesom Examinationen ved Afgangsexamen vistnok, hvad der og allerede hos os finder Sted, bedst gaaer ud fra et oplæst Stykke i Testamentet, ved hvis Forklaring da de christelige Troeslærdomme og den övrige Bibelkundskab drages med ind under Examinationen.

Kirkehistorie er jo ikke anordnet, bör vel derfor heller ikke gjøres til særlig Examinationsgjenstand ved Afgangsexamen, hvad der nu heller ikke skeer her i Skolen. Med Hensyn til dette Fag bör ogsaa indrømmes, at der kan drives og maaskee stundom er drevet for meget paa den kirkehistoriske Læsning i Skolen, saa at denne deels er behandlet paa en Maade, der forudsætter en mere fremskreden Udvikling og kun passer til en speciel theologisk Beskjæftigelse, deels er blevet, hvad der jo hænger sammen hermed, byrdefuld for de Unge, navnlig ved for mange Specialiteter, Navne, Aarstal osv. Selvfølgelig bör Sligt undgaaes. Utvivlsomt turde det derimod være, at nogen kirkehistorisk Underviisning bör finde Sted i 7de Classe, ligesom ogsaa, at det ikke vilde være heldigt her at indskrænke sig til en mundtlig Oversigt og enkelte mundtlige Bemærkninger, men er hensigtsmæssigt, at en kort Lærebog gives i Disciplenes Hænder og lægges til Grund for Underviisningen. For unge Christne, der ellers beriges med mangehaande Kundskaber, synes Kundskaben om Guds Riges Udbredelse paa Jorden ikke aldeles at burde savnes, og at denne Kundskab baade er dannende

og til Velsignelse for det religiøse Liv, kan vel ligesaa lidt omtvivles, som at Underviisningen i Lærebog paa mange Maader støttes ved Henviisning til Kirkens Historie. Som det, der især fortjener at fremhæves, turde vel nævnes de Puncter i den ældre Tids og Reformationens Historie, der kunne tjene til at oplyse, hvorledes de christelige Grundlærdomme have modtaget deres kirkelige Fixering. Naar hermed ikke gaaes formeget i Detail, kan vistnok enhver Lærers Erfaringer yde Beviis for, at den ringe Masse af Kundskaber, her kræves, langtfra besværes, og at denne Underviisning følges med Deeltagelse.

Af den største Vigtighed er endelig Spørgsmaalet om *Lærebogsunderviisningen* i de lærde Skolers høiere Classer; det maatte vel ogsaa være Punctet, hvor en Forandring eller Modification af den hidtil brugte Methode skulde indtræde. Der ere de, der navnlig støtte deres Angreb paa og Indvendinger mod den høiere Religionsunderviisning paa en Betragtning af Lærebogsunderviisningen, og nægtes skal det ikke, at her ofte kan være feilet, ligesom de Böger, der her ere anvendte, lade lade meget tilbage at ønske. For det Første skal nu de brugte Bögers Beskaffenhed være udenfor Betragtningen, idet vi kun ville holde os til det Spørgsmaal, om Religionsunderviisningen i de høiere Classer og da specielt i 7de Classe kunde vinde en heldigere Stilling eller dog undgaae at blive uheldigere stillet derved, at Lærebogslæsningen afskaffedes. Skulde dette skee, da skulde den derved vundne Tid anvendes til forøget Læsning i Skriften, og Forsvaret for en saadan Forandring vil vel især hentes fra, at Underviisningen derved kunde blive mere opbyggelig, mere indtrængende, naar Disciplene førtes mere tilbage til selve det guddommelige Ords rige Kilde, medens en død Kjendskab til de menneskelige Systemer nu er en Frugt af den vidtløftige Lærebogs Læsning. Vist og sandt er det jo og,

at det at veilede de Unge til Fortrolighed med og Kjærlighed til Guds Ord er Hovedopgaven for Religionslæreren; og sikkert er det, at en nøiagtig Kjendskab til en vidtløftig Lærebogs mangfoldige Paragrapher kan fordres saaledes, at Blikket vendes bort fra Hovedsagen, Tid og Kræfter spildes. Men paa den anden Side staaer det vistnok kun i ganske enkelte Læreres Magt uden Diçtering at lade deres mundtlige Foredrag fuldkomment erstatte Brugen af en Lærebog, og skal derfor Christendomskundskaben ikke blive taaget og ubestemt, skal den kunne være, hvad den bör være for de Unge i Skolens överste Classer, hvor der jo dog i alle andre Fag lægges an paa at føre til en tydelig Oversigt over og en fast og ordnet Tilegnelse af Stoffet, da synes det klart, at det baade for Lærer og Elev vil være et stort, ja fast nödvendigt Gode, at have en Lærebog, hvori de christelige Lærdomme fremstilles i Sammenhæng, i en Form og et Omfang, der svarer til de Unges hele Udvikling. Dertil kommer, hvad der vistnok med fuld Föie er gjort opmærksom paa: at de Unge, der tilhøre et bestemt Kirkesamfund, jo ikke blot bör veiledes til at kjende den bibelske Christendom i Almindelighed, men ogsaa til at kjende og skatte det Kirkesamfunds særegne Lærdomme, som de tilhøre, saa at de ledes til at føle, at just i dette Samfund have de bibelske Sandheder faaet deres rette Udtryk.

Forudsat altsaa, at den höiere Lærebogsunderviisning ansees for hensigtsmæssig, ja nödvendig, bliver det endnu kun et Spørgsmaal, gjennem hvormange Classer den bör gives. At det först er i 7de Klasse, at Disciple og Lærere ret mærke Frugten af denne Underviisning, er vistnok sandt, dog var det næppe ønskeligt, saaledes som af Andre er foreslaaet, at den större Lærebog slet ikke skulde benyttes i 5te og 6te Classe, hvor vel altsaa enten de lavere Classers Lærebog maatte

benyttes, eller Lærebogsunderviisningen standse, for at gjenoptages i 7de Classe. En for sidstnævnte Classe indrettet Bog behøver vistnok ikke at være, og bör heller ikke være, om jeg saa maa sige, höiere stemt, end at Disciple i 5te og 6te Classe kunne læse dens Hovedstykker, og just for den rette Benyttelse i 7 Classe er det sikkert godt, at denne ikke først der indtræder. At ved Siden af Bibelhistorien Bibel-læsning bör inåtage en Hovedplads i 5te og 6te Classe, og at Tiden, der anvendes til Lærebog i disse Classer, burde indskrænkes noget til Fordeel herfor, hvad der vel og, naar en hensigtsmæssigere Lærebog anvendtes, kunde skee, er forresten vistnok fuldkomment rigtigt.

Skal altsaa Lærebogslæsningen vedblive gjennem alle den lærde Skoles Classer, følger det af sig selv, at jo höiere denne Underviisning föres op i Skolen, desto vigtigere, men vel og desto vanskeligere, bliver det at give den saaledes, at den svarer til sin Bestemmelse. For at dette kan skee, kommer det vel først og fremmest an paa den rette Benyttelse af Lærebogen, men dog ogsaa særdeles meget paa, hvorledes denne er beskaffen.

III.

Til den rette Brug af Lærebogen hörer det vel væsentlig, at Læreren paa den ene Side ikke gjør dens ordrette Gjengivelse, ikke heller en Fortabelse i det deri indeholdte System til Hovedsagen, men kun benytter den saaledes, at den tjener til at give og fastholde en klar Oversigt over Christendommens og Kirkelærens fra Skriften og den hele Underviisning hentede rige Stof; men for at denne Bogens Bestemmelse, at hindre Underviisningen i at svæve ud i det Ubestemte, Kundskaben i at blive overfladisk og lös, skal naaes, maa paa den anden Side navnlig dens Hovedpuncter,

idet, som sagt, al Overdrivelse undgaaes, læres med tilstrækkelig Nöiagtighed. Men for at Lærebogen skal kunne bruges paa denne Maade, er det nödvendigt, at den er af en saadan Beskaffenhed, at den er tjenlig til en saadan Benyttelse. Og her er det, at det vilde være ønskeligt, om en Forandring kunde indtræde; thi de i de lærde Skoler brugte større Lærebøger foraarsage, hver paa sin Viis, ikke ringe Vanskeligheder (medens rigtignok næppe nogen hidtil ikke brugt Bog er forhaanden, der kunde være at foretrække for dem). I det Talen nu skal være om, hvad der i de Lærebøger, her kan komme under Omtale, især synes at hindre eller dog ikke paa den ønskeligste Maade at fremme Underviisningens Hensigt, kan der strax gjøres den Bemærkning, at en Hovedindvending mod dem alle er den, at de kræve for meget af den Religionsunderviisningen indrömmede knappe Tid.

En ældre Lærebog, *Krog-Meyers*, bruges endnu i en enkelt Skole. Dens Fortrin bestaaer vel væsentlig i, at den kort og bestemt udtrykker sin Mening; men den hörer saa afgjort en ældre Tid, og det navnlig den rationalistiske, til og bærer saa ganske dens Præg, at den ikke synes beqvem som Grundlag for en troende, levende Underviisning, ligesom den næppe kan opvække Interesse for Religionsunderviisningen hos Disciplene. *Fogtmanns* Lærebog har forhen været almindeligt brugt og benyttet endnu. Den er vistnok i Fremstilling og Form mere tidssvarende; Standpunctet i det Hele er derimod ikke meget forskjelligt for förstnævnte Bogs. Istedetfor *Krog-Meyers* korte, noget törre, men bestemte Udtryksmaade træder os hos *Fogtmann* en Ordrigdom imöde, der gör Bogen vidtlöftigere end nödvendigt og ønskeligt, og mangengang gör det vanskeligt bestemt at opfatte og fastholde Hovedpuncterne; og i det Hele er det langt fra, at den bibelske og kirkelige Lærebygning træder tydeligt frem i be-

stemte, betegnende Udtryk. At nu de to hidtil nævnte Bøger tilhøre en noget ældre Tid, er jo i og for sig langt fra nødvendigen at medføre deres Ubrugelighed, eller dog Uensigtsmæssighed nutildags. Men jo mere de, istedetfor som *Luthers Catechismus* — en Bog som aldrig bliver forældet — at lade Guds eget Ord, der stedse bliver det samme, tale til os, give, ikke denne eller hiin Kirkes, men snarere en vis Tids eller en ganske subjectiv Opfattelse af Christendommen, jo snarer maa det antages, især naar et religiöst Opsving har fundet Sted, et rigere religiöst Liv er vakt — hvad vi jo dog vel kunne vidne om vore Tider — at de trænge til Afløsning, hvad og, som ovenfor er viist, er Tilfældet.

Paa en Forandring har man derfor og paa de fleste Steder tænkt og flere Steder iværksat den. Den eneste *originale* *) Lærebog, der i de senere Aar er udkommen hos os af saadan Beskaffenhed, at den kunde anvendes i Skolens høiere Classer, nemlig *Gads*, har ogsaa fundet Indgang enkelte Steder, dog uden ret at finde Bifald og kunne holde sig. Og det har vel sin gode Grund, da Bogen, uagtet den søger at slutte sig til det kirkelige Lærebegreb, dog væsentlig er Udtryk for en bestemt Skoles Behandling af de christelige Troeslærdomme, og derhos fremsætter disse paa en saa systematisk og philosophisk Maade, at den af alle de hidtil nævnte Bøger vistnok maa være — hvad der vel og har viist sig — den sværeste for Disciplene, der vanskelig ville kunne faae nogen frisk og fyldig Anskuelse af og endnu vanskeligere

*) Om den af Cand. *Thomsen* udgivne Bog, „De Christnes Tro, Kjærlighed og Haab“, skal her kun i Forbigaaende bemærkes, at de christelige Lærdomme vistnok maatte have en mere bestemt kirkelig Skikkelse, for at den overhovedet skulde kunne anbefales til Indførelse i vore Skoler, ligesom den maatte give en Deel Mere, end Tilfældet er, for at passe for de lærde Skolers høiere Classer.

blive istand til at udtrykke sig med Frihed om de deri afhandlede Sandheder. Vilde Læreren holde sig nøie til *Gads* Bog, da vilde han ikke alene lægge et tungt Aag paa Disciplenes Skuldre, men være udsat for kun at faae tillærte Formler istedetfor Udtryk af en selvstændig Tilegnelse, — og dog er en Bog som denne paa den anden Side allermindst skikket til at benyttes paa en friere Maade.

Medens det saaledes gjælder om *Gads* Bog, at den, om den end besidder mange Fortrin fremfor de ældre, dog forener disse med saadanne Egenskaber, der gjöre den lidet skikket til Skolebrug, ere vistnok de tvende fra Tydsk til Dansk oversatte Böger „*Liscos Troesbekjendelse*“ og „*Kurtz's Lærebog*“ ulige bedre skikkede hertil. Den sidste er egentlig den, der ved sin bestemte Udtryksmaade, sin kirkelige Tone, sit ikke altfor store Omfang — Egenskaber, der jo og ere anførte til Bogens Roes af dem, der forkaste dens Brug i vore Skoler — meest tiltaler mig. Man har idetmindste i een Skole ønsket at indføre den, men det er blevet afslaaet. Og selv den, der er fuldkomment overtødet om, at det ikke er en for vidt drevet Confessionalisme — hvilken forresten slet ikke hermed skal forsvares — men i det Hele taget langt snarere en vag, taaget og ubestemt Opfattelse af Christendommen, der er Kjendetegnet paa og Ulykken i vore Dage, kan, og maa vel ogsaa, føle sig drevet til at indrømme, at *Kurtz's* Lærebog ved de bestemte Henviisninger til symbolske Böger, der ikke ere symbolske hos os, ved sine unægtelig noget skolasticerende Udtryk, og ved det hele Præg, den bærer af tydsk Oprindelse, i mange Henseender ikke kan ønskes indført i vore Skoler. Dette indrømmet maa jeg imidlertid tilstaae, at en Bog, der i *det Hele* stod paa sidstnævntes Standpunct, vilde, naar disse Mangler og deres Følger tænkes borte, tiltale mig meget. Som Bogen nu er, ere vi vistnok

veltjente med, at vi ikke bruge den, men „*Liscos Troesbekjendelse*. Indrømmes bör nemlig det Gode, vi eie i *Lisco*, en Bog, paa hvis christelige Charakteer og hjertelige Tone der Intet kan være at udsætte, men nægtes kan det heller ikke, at det kun er i Mangel af en anden, til vore Forhold mere passende Bog, at vi kunne ønske at beholde denne. Hvor smukt og rigtigt det end er, at Catechismen danner Grundlaget ogsaa for den høiere Underviisning, saa gjør dog den Maade, hvorpaa Stoffet som Følge deraf er ordnet hos *Lisco*, det vanskeligt at give og at faae en retklar og sammentrængt Oversigt, hvilken Ulempe end mere forøges ved Bogens brede Stil og lange Anmærkninger, i hvilke betydte Overspringelser nødvendiggjøres, deels for at Bogen ikke skal tage altfor Meget af Tiden — den tager alligevel for Meget, — deels fordi en stor Mængde Bemærkninger og Forklaringer ere medtagne, der maaskee andetsteds ere paa deres Plads, f. Ex. naar Bogen benyttes paa Seminarierne og af de der uddannede Lærere, men som ere overflødige i de lærde Skoler; men altfor mange Overspringelser ere ikke til Gavn, da de forstyrre Sammenhængen og give det Hele noget Sönderrevet. Naar endelig *Kurtz* dadles for dens Confessionalisme, da bærer *Lisco* et afgjort unionistisk Præg, der paa visse Steder forhindrer vor Kirkes Lærdomme i at komme til deres rette Behandling. Ligger der nu end ikke meget stor Vægt paa dette sidste Punct, naar det ikke fremtræder anderledes end hos *Lisco*, fordi Læreren let kan afhjælpe denne Mangel ved sin Underviisning, saa har det desto større Betydning, at Opmærksomheden just blev henledet paa dette Punct af Skolebestyrelsen, da Bogens Indførelse her i Skolen tillodes; thi heraf för vel sluttet, at naar man ikke ønsker *Kurtz* indført, da ønsker man dog en Bog, der med Bestemthed — men visnok uden Overdrivelse — slutter sig til vor Kirkelære.

Det Foregaaende har ved Siden af at tale Religionsunderviisningens Sag især haft til Hensigt at vise, hvorledes en Overveielse af denne Underviisnings Betydning for den lærde Skole og Lærebogsunderviisningens Nödvendighed ogsaa i de höiere Classer synes at maatte føre til det Resultat, at det er en Sag af allerstørste Vigtighed, at en hensigtsmæssig Lærebog kan lægges til Grund for Underviisningen her, men at de forhaanden værende Hjælpemidler ikke tilfredsille. Er det derhos lykkedes ved en Betragtning af de hidtil brugte Böger og ved den övrige Udvikling at vise, idetmindste indirekte, hvilke Egenskaber en saadan Bog formeentlig burde have, da vil det vistnok for dem, der dele de her udtalte Anskuelser, være klart, *at den, der vilde og kunde levere os en Lærebog, der, uden trættende Vitløftighed og fri for en aandlös eller skolasticerende Confessionalisme, i et simpelt og letsatteligt Sprog forstod at fastholde og i deres Sammenhæng anskueliggjøre de christelige Grundsandheder saaledes, som de have vundet Skikkelse i vor evangelisk-lutherske Kirkeafdeling, og som derhos just passede til vore Forhold, til vore danske Skolers hele Udvikling, han vilde skjænke os et, endnu ikke opnaaet, men overmaade stort Gode.* En Bog, som opfyldte disse Betingelser og derved blev istand til at fyldestgjøre Skolens Tarv, kunde vistnok, hvad Plan og Anlæg angaaer, indrettes paa forskjellig Maade. Rettest vilde det vel være, at de 3 Troens Artikler dannede Hovedinddelingsgrunden, medens der vel ved Udviklingen toges særdeles Hensyn til Catechismen, men uden at dennes Inddeling fulgtes, og uden at det Enkelte, hvad Plads og Udtryk angaaer, bandtes til *Luthers* Forklaring. At Bogen saaes i Sandhed at have Norm og Kilde i Guds Ord, maatte jo være Hovedsagen. I Behandlingen af de enkelte Beviissteder synes en stor Vægt at maatte lægges paa, at

ethvert Sted saa vidt muligt kunde sees i sin Sammenhæng, da det let, lösrevet derfra, mister sin rette eller dog sin fulde Betydning.

At Religionsunderviisningens Betydning for Skolen og for de Unge, der besøge denne, anerkjendes og hævdes, synes at være en Sag af en saadan Betydning, og at de hensigtsmæssigste Hjælpeidler ere tilstede for dette Fags Vedkommende, synes at være saa magtpaaliggende, at det alene af denne Grund havde været höist ønskeligt, at et almindeligt Lærermøde var kommet istand, hvorved der havde været Leilighed til at dröfte de derhen hörende Spörgsmaal. Da en saadan Leilighed til Udtalelse ikke har været givet, vil det forhaabentlig ikke ansees for ubeskedent, at den, som under sin daglige Gjerning har havt rig Leilighed til at föle, hvor meget der vilde være vundet ved, at det blev muligt at lægge en bedre Bog til Grund for Lærebogsunderviisningen, end hidtil har kunnet finde Sted, ja hos hvem Trangen til noget Bedre har været saa levende, at Önsket om selv at gjöre et Forsög paa at levere en Lærebog, oftere er kommet frem, sender disse Linier ud i Verden, ikke for at de skulle gjælde i nogensomhelst Maade for en udtömmende Dröftelse af de her omtalte Spörgsmaal, men for at de maaskee dog kunde give nogen Anledning til, at Lærerne i Faget, og hvem Sagen ellers maatte interessere, sluttede sig sammen og ved offentlige eller private Meddelelser sögte at veilede hinanden til at gribe Sagen an paa den rette Maade, for at et gunstigt Resultat snarest muligt maatte komme frem.

Nykjöbing, den 18de Mai 1860.

C. E. Lund.

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

Skolefterretninger for 1859—60

af

C. Paludan-Müller.

Rector.

Skoleffortringer for 1870—00

72

C. Johnson-Walker

I. Lærerpersonalet og Skolen i Almindelighed.

Efterat Haandskriftet til forrige Aars Program var lagt i Pressen, underrettede Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet under 15de Juni 1859 Skolen om, at *Hs. Maj. Kongen* allern. havde beskikket Adjunct *F. V. L. Öhlenschläger* til Sognepræst for Ring og Fövling Menigheder i Aarhus Stift. *Öhlenschläger* havde siden den 16de Januar 1847 været constitueret, siden den 5te Februar 1848 fast ansat Adjunct ved Nykjöbing Skole. Vi tabte i ham baade en udmærket duelig Lærer og en virksom Inspector, der i begge Egenskaber har bidraget betydeligt til at fremme Flid og god Orden i denne Skole. Han havde som Underviisningsfag havt först Historie og Geografi, senere Tydsk, Fransk, Regning og Skrivning. Sidste Gang læste han paa Skolen den 23de Juni og sagde den sit Farvel ved Translocationen den 22de Juli 1859. Vore bedste Önsker ledsagede denne af Medlærere og Disciple lige agtede og afholdte Mand til hans nye Stilling.

Under 8de August 1859 constituerede Ministeriet philologisk Candidat *Holger Christian Frederik Neergaard* til Lærer ved Nykjöbing Skole. Hr. *Neergaard* havde siden Foraar 1856 været ansat ved Herlufsholms Skole; han begyndte sit Arbeide i Nykjöbing den 26de August og blev, efterat have den

14de Januar 1860 underkastet sig den ved Anordn. 2den Februar 1849 befalede praktiske Prøve, under 10de Februar d. A. allern. beskikket til Adjunct. *Öhlenschlägers* Bestilling som Inspector blev med Ministeriets Samtykke overdraget til Adjunct *Wittrup*, der tillige fører Tilsyn med Gymnastik og Svømming.

Efter disse Forandringer har Fagfordelingen været følgende:

Rector har Dansk i V, VI og VII Klasse, Historie i IV, V, VI og VII Kl., Geografi i VI Kl.; ialt 18 Timer.

Overlærer *Blicher* Hebraisk i VII Kl., Græsk i IV, V og VI Kl., Religion i I Kl.; 22 Timer.

Overlærer Dr. *Lund* Latin og Græsk i VII Kl., Fransk i IV, V og VI Kl.; 24 Timer.

Adjunct *Nielsen* Latin i III og VI Kl., Tydsk, Historie og Geografi i I Kl.; 29 Timer.

Adjunct *C. Lund* Dansk i I, II, III, IV Kl. samt med Ustuderende; Religion i hele Skolen med Undtagelse af I Kl.; 33 Timer.

Adjunct *Wesenberg* Regning og Mathematik med I, II, III, IV og V Kl. samt med Ustuderende, Geografi med II, III, IV og V Kl.; 32 Timer.

Adjunct *Lütken* Naturhistorie i alle sex Klasser, Mathematik i VI og VII Kl., Naturlære og Astronomi i VII Kl.; 30 Timer.

Adjunct *Wittrup* Tydsk i II, III, IV, V og VI Kl. samt med Ustuderende, Historie i II og III Kl.; 24 Timer.

Adjunct *Neergaard* Latin i IV og V Kl., Fransk i II og III Kl.; 26 Timer.

Som Timelærere have Overlærer *Blicher* havt 6 Timer Skrivning i de 4 nederste Klasser, Adjunct *Wittrup* 4 Ti-

mer Skrivning særskilt med Ustuderende, Overlærer Dr. *Lund*
5 Timer Tegning i de 3 nederste Klasser, Organist *Braase*
5 Timer Sang, Politibetjent *Schlichter* 6 Timer Gymnastik
og Svømning.

Hver Klasses og hvert Fags Timetal sees af nedestaaende Tabel:

	I.	II.	III.	IV.	Ustuder. af III, IV og V Kl.	V.	VI.	VII.	Ugentl. Timer.	
Dansk.....	6	5	3	2	1	2	2	2	23	
Latin.....	"	"	9	9	"	9	9	7	(47)	
								A. 2 B. 2		
Græsk	"	"	"	5	"	5	5	5	20	
Tydsck.....	6	5	2	2	3	3	3	"	24	
Fransk ...	"	5	3	3	"	2	3	"	16	
Religion .	3	3	3	2	"	3	2	3	19	
Historie..	3	3	3	2	"	2	2	3	18	
Geogr.....	2	2	2	2	"	2	2	"	12	
								1		
Arithm ...	"	"	4	2	"	2	2	A. 2 B. 2	15	
								A. 2 B. 2		
Geometri	"	"	"	2	"	2	2	A. 2 B. 2	10	
Regning..	(4)	(4)	"	"	5	"	"	"	13	I og II 1 Time fælleds.
Naturh ...	3	2	2	2	"	2	2	"	13	
Naturl....	"	"	"	"	"	"	"	3 A. 1	4	
Skrivn....	(4)	(3)	(2)	(1)	4	"	"	"	14	I og II have 3, III og IV 1 fæl- leds Time.
Tegning..	2	2	1	"	"	"	"	"	5	
Sang.....	(2)	(2)	(2)	(2)	"	(2)	(2)	(2)	14	Hver Stm. 1 T.; Sammens. 1 T.
Gymnst. .	(2)	(2)	(2)	(2)	"	(2)	(2)	(2)	14	Discipl. delte i 3 Hold.
Hebr.....	"	"	"	"	"	"	"	A. 2 B. 2	4	
Ugentlige Timer....	37	38	38	38	13*)	38	38	44 A. 38. B. 37.	284	for Lærerne 262 T.

*) Ustuderende have kun egen Underviisning i de resp. Klassers la-
tinske og græske Timer; i de andre følge de med Klasserne.

Af Regeringsforanstaltninger have kun to almindeligere Betydning :

„Efterat Skolepengene ved de lærde Skoler ved Bekjendtgjørelsen af 4de Mai d. A. ere blevne forhøiede, skal Ministeriet herved tjenstligst melde til fornöden Iagttagelse, at, ligesom den Kongl. Resolution af 18de October 1849 *) vedbliver at være Normen i Henseende til Fripladsers Maximum ved de lærde Skoler, saaledes vil det ogsaa fremtidigene kunne indrömmes, at der efter Rectors Skjön i de foreliggende Tilfælde kan ved Beneficeforslagene istedenfor een eller flere Fripladser træde et større Antal Pladser imod modereret Betaling, hvilken Moderation herefter skal bestaae i en Nedsættelse til Halvdelen af de foreskrevne Skolepenge, saaledes at istedenfor een Friplads kan træde 2 Pladser imod modereret Betaling, eller hvis Valget falder paa yngre Brödre, der allerede som saadanne erlægge en ringere Betaling, et forholdsmæssigt større Antal, dog uden at Maximum af det til-

*) „Paa Ministeriets allerunderdanigste Forestilling har det behaget Hans Majestæt Kongen under 18de Octbr. 1849 allernaadigst at ophæve de i Forordningen af 7de Novbr. 1809 § 73 og i allerhöieste Resolution af 29de Novbr. 1816 indeholdte Bestemmelser om Antallet af Fripladser og af Pladser imod nedsat Betaling af Skolepenge i de enkelte lærde Skoler, og isteden derfor allernaadigst at fastsætte, at for Eftertiden ved Fripladsers Besættelse i samtlige lærde Skoler bliver at tage Hønsyn til det ved hvert Skoleaars Begyndelse i de enkelte Skoler værende Discipeltal, saaledes at i det Höieste en Trediedeel af dette Antal kan tilstaaes fri Underviisning, dog at det derhos kan indrömmes, efter specielt Forslag fra Rector, at lade istedenfor nogle af Fripladserne indtræde et forholdsviis større Antal af Pladser med den samme Nedsættelse i Betaling, som tidligere i Henhold til nysbemeldte allerhöieste Resolution af 29de Novbr. 1816 har været forundt. — Hvilket herved bekjendtgjøres til Efterretning for alle Vedkommende.“

stedelige Tab for Skolekassen gennem Gratistpladser nogen-
sinde overskrides.

Kjöbenhavn, den 27de September 1859.

P. M. V.:

A. Linde.

Schwartzkopf.“

Nærmest i Anledning af et ved denne Skole indtruffet
Tilfælde udgik fra Ministeriet følgende Cirkulære til de lærde
Skoler:

„Da det har viist sig, at der hersker Tvivl om, hvor-
vidt det i Forordningen af 7de Novbr. 1809 § 102 inde-
holdte Forbud: „at ingen fast Lærer ved nogen af de offent-
Skoler bör tilstaaes at dimittere privat“, er hævet ved Be-
stemmelsen i Bekjendtgjørelsen af 13de Mai 1850 om Op-
hævelsen af Examen artium m. m. § 13 *), har Ministeriet
anseet det nødvendigt at meddele Hr. Professoren Efterstaaende
til egen behagelig Efterretning og videre Bekjendtgjørelse for
Skolens Lærere.

Bekjendtgjørelsen af 13de Mai 1850 § 13 har, hvad
der tydelig fremgaaer af Motiverne til Paragraphens Bestem-

*) Bek. 13de Mai 1850 om Oph. af Ex. artium § 12 fastsætter, at
en Privatists Begjering om at maatte underkaste sig Afgangsexam-
en ved en lærd Skole skal være ledsaget med en Mands Vid-
nesbyrd, der i det hele sidste Aar för Examenstiden har havt
Deel i Vedkommendes Underviisning, om at han anseer ham for
moden til Pröven, samt om at der i hans Opførsel Intet er, der
gjör ham uværdig dertil m. m. § 13 siger: „til Udstedelsen af et
saadant Vidnesbyrd, som i § 12 er omtalt (Dimissionsvidnesbyrd),
er Enhver berettiget, der nyder uplettet borgerlig Agtelse, har
vundet akademisk Borgerret samt aflagt den philosophiske Pröve
ved Universitetet. Erklæringen om Udstederens Delagtighed i
Dimittendens Underviisning og om hans Overbeviisning om den-
nes Modenhed og Opførsel afgives paa Ære og Samvittighed.“

melse, der ere meddeelte i Departementstidenden for 1850 S. 733 og i *Lindes* Meddelelser om Universitetet m. v. for 1849 til 1856 første Hefte S. 78—79, ikkun hævet de almindelige Regler for Tilladelsen til privat at dimittere til Universitetet, hvilke ved Forordningen af 7de Novbr. 1809 §§ 98—101 ere af Hensyn til Universitetet givne i den Hensigt at søge Garanti i Dimissors Personlighed imod Privatdimissionens Misbrug, og istedetfor den Tilladelse til Privatdimission, som deels ved Forordningens § 98 var hjemlet visse Instituter og graduerede Personer, deels ifølge §§ 99—101 skulde af den daværende Overbestyrelse særlig meddeles, har Bekjendtgjørelsen sat den i § 13 betegnede almindelige Qualification hos Dimissor. Derimod har Bekjendtgjørelsen ikke udtrykkelig hævet og aabenbart heller ikke tilsigtet stiltiende at ophæve det af Hensyn til de lærde Skoler og Lærernes Stilling ved samme i Forordningens § 102 indeholdte særlige Forbud, der udelukker de faste Lærere ved de lærde Skoler fra at dimittere privat eller fra overhovedet at komme ind under de ved Forordningens §§ 99—101 givne almindelige Regler for Privatdimission, et Forbud, hvis Bestaaen fremdeles efter Ophævelsen af Examen artium nødvendiggjøres ganske af samme Hensyn, som i sin Tid motiverede den særlige Bestemmelse i Forordningens § 102.

I Henhold hertil maa Ministeriet ansee det for utvivlsomt, at den ovennævnte Bestemmelse i Forordningen af 7de Novbr. 1809 § 102 uforandret er gjældende.

Kjöbenhavn, den 16de Mai 1860.

P. M. V.:

A. Linde.

Schwartzkopf.^a

II. Disciplene.

Da forrige Aars Indbydelsesskrift sluttedes midt i Juni 1859, havde Skolen 78 Disciple; af disse afgik efter Aars- og Afgangsprøverne *R. C. Grönbek*, *I. H. Petersen* og *V. L. Nannestad* til Universitetet, *C. V. G. Hansen* af 5te Klasse til Sorö Akademies Skole. Skoleaaret 1858—59 endte saaledes med 74 Disciple. Den 23de August 1859 optoges 12 Nyanmeldte, saa at indeværende Skoleaar 1859—60 begyndte med et Antal af 86. Senere ere 5 udmeldte; 1 Discipel udmeldtes efter Nytaar og optoges igjen efter Paaske 1860. Skolen har saaledes for Öieblikket (midt i Juni) 81 Disciple. I denne Fortegnelse ere de anförte i den Orden, de havde ved Skoleaarets Begyndelse, med Tilföielse af deres Klassennummer i Juni 1860, de i dette Skoleaar Nyoptagne med deres fulde Fornavn, samt med övrige fornödne Oplysninger.

VII Klasse.

Lbnr. Klnr.

1. (1.) *E. B. Arentz* (Justitssekr. *A.* i Bergen).
2. (2.) *I. C. Frisenette* (Kjöbmand *G. C. F.* i Nykjöbing p. *F.*).
3. (3.) *H. V. Berg* (afd. Pastor *B.* i Dannemarre i Lolland.).
4. (4.) *P. C. T. Koch* (Pastor *K.* i Horbelev p. *F.*).
5. (5.) *V. E. B. Olivarius* (By- og Herredsskriver *O.* i Svanike).
6. (6.) *A. C. F. Hald* (Stiftsprovst Dr. *H.* i Kjeldby p. Möen).
7. (7.) *I. G. Lund* (Overlærer Dr. *L.* i Nkb. p. *F.*).
8. (8.) *D. J. A. Bechmann* (Pastor *B.* i Fuglse i Lld.).
9. (9.) *B. Pontoppidan* (Provst *P.* i V.-Ulslev i Lld.).
10. (10.) *H. L. Möller* (Stiftsprovst Dr. *M.* i Flintinge i Lld.).

Lbnr. Klur.

11. (11.) *I. F. S. Overgaard* (Pastor *O.* i Önslev p. F.).
 12. (12.) *Chr. Möller* (Districtslæge *M.* i Nakskov).
 13. (13.) *I. F. Saabye Jessen* (afd. Veiopsynsmand *J.* i Nkb. p. F.).
 14. (14.) *H. L. V. Holst* (Forpagter *H.* paa Vennerslund p. F.).
 15. (15.) *C. F. C. E. Thaning* (Godsforvalter *Th.* paa Knuthenborg i Lld.).
 16. (16.) *I. M. F. Lütken* (Pastor *L.* i Karleby p. F.).
 17. *V. P. A. L. Edinger* (Proprietær *Edinger* til Blæseberg p. F. Udmeldtes af Skolen den 18de Februar 1860.)

VI Klasse.

18. (4.) *F. V. L. Paludan-Müller* (Pastor *P.-M.* i Beder i Aarhus Stift).
 19. (10.) *V. H. V. Barfoed* (Pastor *B.* i Kippinge p. F.).
 20. (2.) *H. Dahlerup* (Pastor *D.* i Ö.-Ulslev i Lld.).
 21. (1.) *Chr. Pedersen* (Husmand *P. Rasmussen* i Aastrup Sogn p. F.).
 22. (3.) *H. P. G. Koch* (Pastor *K.* i S. Kirkeby og S. Alslev p. F.).
 23. (6.) *C. F. A. Boisen* (Pastor *Dr. B.* i Vesterborg i Lld.).
 24. (7.) *C. B. Köbke* (Stiftsphysikus Justitsr. *K.* i Nkb. p. F.).
 25. (8.) *E. M. Just* (afd. Forpagter *J.* paa Gottesgabe i Lld.).
 26. (9.) *A. C. Brøndsted* (Pastor *B.* i Skovlænge i Lld.).
 27. (5.) *I. S. Gram* (afd. Skibsfører *E. G.* i Nkb. p. F.).

V Klasse.

28. (10.) *C. V. N. Schiött* (Murmester *S.* i Nakskov).

Lbnr. Klnr.

29. (8.) *A. A. Bagge* (Apotheker *B.* i Maribo).
30. (1.) *O. V. Lassen* (afd. Skolelærer *L.* i Torkildstrup).
31. (4.) *H. C. I. Krebs* (Pastor *K.* i Koldby paa Samsö.)
32. (11.) *P. T. B. Boisen* (Broder til Nr. 23).
33. (5.) *F. S. H. Möller* (Klokker *M.* i Vordingborg).
34. (7.) *C. B. I. L. C. F. Reventlow* (Hofjægermester Greve *E. R.* paa Pederstrup).
35. (6.) *C. V. L. Wilcken* (Brygger *W.* i Nakskov.)
36. (2.) *V. F. N. Haderup* (pract. Læge *H.* i Vesterborg i Lld.).
37. (9.) *C. Dons* (Pastor *D.* i Radsted i Lld.).
38. (3.) *August Jochum Vilhelm Qvortrup* (Pastor *Qv.* i Arninge i Lld.).
39. (Ustuderende.) *F. V. A. Bokelmann* (afd. Propr. *B.* i Norre i Lld. Udmeldtes den 31te Marts 1860).
40. (Ustud.) *H. O. L. C. Fabricius* (afd. Forpagter *F.* paa Korseböllegd. p. Langeland. Udmeldtes den 31te December 1859).

IV Klasse.

41. (5.) *O. X. Frölich* (afd. Districtslæge *F.* i Stubbe-kjöbing).
42. (2.) *H. C. Wegener* (afd. Kammerraad *Wegener* til Svanholmsminde i Aalborg Amt).
43. (3.) *P. L. Trojel* (afd. Pastor *T.* i Tödsö i Aalborg Stift).
44. (1.) *L. F. C. Buch* (afd. Adjunct *B.* i Nkb. p. F.).
45. (6.) *L. F. V. Fabricius* (Broder til Nr. 40).
46. *E. Pontoppidan* (Generalconsul *P.* i Hamborg. Udmeldtes den 13de Decbr. 1859).
47. (8.) *L. I. Benzon* (Consul *E. Benzon* i Nkb. p. F.).

Lbnr. Klnr.

48. (7.) *S. N. B. C. Drejer* (Propr. *D.* til Glostrup i Lld.).
49. (4.) *Andreas Carl Pilegaard Jessen* (Pastor *J.* i Taagerup i Lld.).
50. (Ustud.) *M. C. Eller* (afd. Amtsforvalter Justitsraad *E.* i Maribo. Udmeldt den 31te Decbr. 1859).
51. (Ustud.) *C. L. M. Scheel* (afd. Propr. *S.* til Vilhelmsdal p. F.).
52. (Ustud.) *I. B. Nyholm* (Propr. *N.* til Liselund p. F.).
53. (Ustud.) *R. Sidenius* (afd. Kjöbmand *R. S.* i Nkb. p. F.).

III Klasse.

54. (1.) *P. C. G. Leuning* (Amtsforv. Kammerr. *L.* i Nkb. p. F.).
55. (3.) *L. Ph. Blæsberg* (Procurator *B.* i Nkb. p. F.).
56. (6.) *C. F. Skouboe* (pract. Læge *S.* i Nysted).
57. (7.) *N. C. Edinger* (Broder til Nr. 17).
58. (10.) *L. G. West* (Pastor *W.* i Borre p. Möen).
59. (5.) *O. F. Hillerup* (Justitsraad *H.* til Kirstineberg p. F.).
60. (11.) *H. P. T. Barfod* (Pastor *B.* i Sörup i Slesvig Stift).
61. (9.) *A. I. M. Th. Börresen* (Pastor *B.* i Kjöbelev i Lld.).
62. (8.) *I. C. A. Nielsen* (Pastor *N.* paa Femö).
63. (4.) *H. Hartvig Möller* (Pastor *M.* i Barlöse i Fyens Stift).
64. (2.) *Erik Peter Pontoppidan* (Byfoged Cancelliraad *P.* i Nkb. p. F.).
65. (Ustud.) *H. I. N Hee* (afd. Kjöbmand *H.* i Stubbe-kjöbing).

66. (Ustud.) *C. I. From* (Skibsfører *F.* i Nordamerika).
 67. (Ustud.) *S. G. Bønnelyche* (Kjøbmand *B.* i Nysted).

II Klasse.

68. (2.) *N. Sötoft* (afd. Pastor *S.* i Norup i Fyens Stift).
 69. (1.) *A. V. Glahn* (Tømmermester *G.* i Nkb. p. *F.*).
 70. (5.) *R. O. P. F. Thierry* (Forvalter *Th.* paa Sæbyholm i Lld.).
 71. (3.) *I. C. Vöhtz* (Gartner *V.* paa Pederstrup i Lld.).
 72. (6.) *I. C. I. Nielsen* (Skolelærer *N.* i Havelökke i Lld.).
 73. (8.) *V. A. Ravnkilde* (Byfoged Canc. *R.* i Saxkjöbing).
 74. (7.) *C. Hartvig Möller* (Broder til Nr. 63).
 75. (4.) *Heinrich Julius Boeckmann* (Forpagter *B.* paa Henriettelund i Sorö Amt).

I Klasse.

76. (2.) *I. L. C. D. Olsen* (Chordegne *O.* i Nkb. p. *F.*).
 77. (3.) *S. N. S. Voltelen* (afd. pract. Læge *V.* i Nkb. p. *F.*).
 78. (7.) *A. H. C. Boeckmann* (Forpagter *B.* paa Ny Kirstineberg p. *F.*).
 79. (10.) *Theodor Diderik Suhr* (Forpagter *S.* paa Rosenlund i Lld.).
 80. (6.) *Iohan Csp. Thom. Bartholin* (Forpagter *Bartholin-Eichel* paa Nielstrup i Lld.).
 81. (4.) *Andreas Undal Jersin* (Landhandler *J.* i Vosse Præstegjeld i Bergens Stift).
 82. (11.) *Frederik Carl Rosen Pontoppidan* (Broder til Nr. 64).

Lbnr. Klnr.

83. (9.) *Ludvig Alexander Edvard Reventlow* (Broder til Nr. 34).
 84. (8.) *Iens Timoth Schou* (Forpagter S. paa Bjerregaard p. F.).
 85. (1.) *Ilmar Frederik Frigast* (Kjøbmand F. i Nkb. p. F.).
 86. (5.) *Holger Georg Bartholin* (Broder til Nr. 80).

Afgangsexamens *anden Afdeling* agte iaar de 6 førstnævnte Disciple at underkaste sig. For de Disciple af VI Klasse, der efter Aarsprøven opflyttes i VII Klasse, bliver Prøven tillige *første Afdeling* af Afgangsexamen.

Ved Afgangsexamen i Juni og Juli 1859 var ingen Regeringscommissær tilstede. Som indbudne Meddommere deltog i Prøven Biskop *Bindesböll*, Cdr. af Dbr., Stiftsphysicus Justitsraad *Köbke* i Nykjöbing p. F., Prof. Lic. theol. *F. Nielsen* i Torkildstrup, R. af Dbr., Pastor *Koch* i Sönder Kirkeby og Veiinspectör *Hamburger* i Nykjöbing p. F. De 3 Disciple af VII Klasse, der da indstillede sig til Examens *anden Afdeling* og derefter dimitteredes til Universitetet, have erholdt følgende Afgangsskarakterer:

		Hebraisk.		
		mg.		
Hovedcharakter.		1ste	1ste	1ste
<i>Anden Afdeling.</i>	Naturlære.	g.	g.	mg.
	Geometri.	g.	g.	g.
	Arithmetik.	g.	mg.	g.
	Historie.	mg.	mg.	mg.
	Religion.	mg.	mg.	mg.
	Græsk.	mg.	g.	mg.
	Skriftl. Latin.	mg.	g.	mg.
	Latin.	mg.	mg.	mg.
	Dansk.	mg.	mg.	mg.
<i>Første Afdeling.</i>	Naturhistorie.	ug.	mg.	g.
	Geograf.	ug.	mg.	ug.
	Fransk.	mg.	g.	mg.
	Tydk.	mg.	g.	mg.
		R. C. Grønbeek	V. L. Nannestad	I. H. Petersen

III. Skolebeneficierne

ere for Beneficieaaret fra 1ste October 1859 til 30te September 1860 fordelte saaledes:

Fri Underviisning.

E. C. B. Arentz (Nr. 1), *I. F. S. Overgaard* (Nr. 11), *C. Möller* (Nr. 12), *H. C. I. Krebs* (Nr. 31), *C. Dons* (Nr. 37), *P. L. Trojel* (Nr. 43), *C. F. Skouboe* (Nr. 56), *H. P. T. Barfod* (Nr. 60), *H. I. N. Hee* (Nr. 65), *N. Sötoft* (Nr. 68), *A. V. Glahn*, (Nr. 69), *I. C. Vöhtz* (Nr. 71), *S. N. S. Voltelen* (Nr. 77).

Laveste Stipendium.

F. S. H. Möller (Nr. 33), *I. C. I. Nielsen* (Nr. 72).

Mellemste Stipendium.

H. V. Berg (Nr. 3), *V. E. B. Olivarius* (Nr. 5), *F. V. L. Paludan-Müller* (Nr. 18), *H. P. G. Koch* (Nr. 22), *C. B. Köbke* (Nr. 24).

Höieste Stipendium.

I. C. Frisenette (Nr. 2), *I. G. Lund* (Nr. 7), *I. F. Saabye Jessen* (Nr. 13), *Chr. Pedersen* (Nr. 21), *I. S. Gram* (Nr. 27), *O. V. Lassen* (Nr. 30), *L. F. C. Buch* (Nr. 44).

IV. Underviisningen.

I de foregaaende Indbydelsesskrifter ere korte Angivelser af det i de enkelte Fag i hver Klasse Læste optagne, dels til almindelig Oversigt over Skolens Arbeide, dels til Veiledning for dem, der ønske at forberede Disciple for Skolen. Men uagtet Programmet uddeles saa rundeligt som muligt, og paa Forlangende udleveres til Enhver, der har Brug for dets Efterretninger, yttres dog ikke sjældent Önske om udför-

ligere Meddelelser; og i sig selv er Fremgangsmaaden vel saa oplysende som Angivelsen af de læste Partier i Lærebøger, der kun ere i de Færrestes Hænder. Her meddeles derfor den Afdeling af Skolens Underviisningsplan, der angaaer de enkelte Lærefag; men det bedes derved bemærket, at det er en Plan for dette *Skoleaar*, vedtaget i en Række af Lærermøder i August og September 1859, *ikke en almindelig Underviisningsplan*, der foreskriver det Maal, Skolen overhovedet skal stræbe at naae. En saadan have vi ikke her, ikke alene fordi den er vanskelig at tilveiebringe, men ogsaa fordi dens Nytte er meget tvivlsom. Thi som ethvert Normalreglement kan den ikke strax bringes til Udførelse; men i Aarenes Löb kommer Skolen længere og længere bort fra de enkelte Bestemmelser; nye Lærere, nye Böger, nye Anskuelser, nye Indretninger trænge Planen bestandigt mere hen i Baggrunden af Arbeidernes Bevidsthed; Öieblikkets og Aarets Krav ville dog blive de bestemmende, naar Skolen skal vælge imellem denne og hiin Fremgangsmaade. Ikke engang en i hvert Skoleaars Begyndelse vedtagen Aarsplan kan holdes aldeles nöiagtigt; der paaatrænge sig Spörgsmaal, hvis Besvarelse maa opsættes til længer hen i Aaret; nye Lærere maae have Tid til at gjöre sig bekjendte med Skolen og Disciplene; Erfaringer maae samles om den rette Brug af Hjælpemidler, som enten ere nye eller nyindförte i denne Klasse hos denne Lærer; i eet Fag naaes ikke Alt, i et andet tillader Tiden og Disciplenes Standpunkt at gaae videre, end först var paa tænkt. Men er den samvittighedsfuldt overveiet af alle Lærere i Forening i Skoleaarets Begyndelse, kan den dog under almindelige Omstændigheder holdes i alt Væsentligt og afgiver i ethvert Fald et sikkert Grundlag for de Lempelser, der i Aarets Löb maatte vise sig nödvendige; den gjør det muligt at følge Underviisningen i de enkelte

Fag gjennem hele Aaret, og den er uidentvivel det meest praktiske Middel til virkelig at fordele Arbeidet og Kræfterne saaledes, at hverken Tiden spildes eller de Arbeidende overanstreges.

Skolen har saaledes ingen anden almindelig Underviisningsplan end den, der er foreskrevet af Regjeringen nærmest i Bekjendtgjørelsen af 13de Mai 1850 og de dertil knyttede senere Bestemmelser. Dens Aarsplan er intet afsluttet Arbeide; den er under Overveielse i hele Skoleaaret, fortrinsviis i dets Begyndelse paa Grundlag af det foregaaende Aars Plan. Deraf er det en Følge, at den for et enkelt Aar maa behandle Fagene med forskjellig Udførlighed. De gamle Fag, de Fag, som have havt de samme Lærere i en lang Aarrække, de Fag, der i foregaaende Aar ere fuldstændigt gjen-nemdebatterede med Lærerne, omtales kun ganske kort, saasnart alle Vedkommende ere blevne enige om, at de indtil videre bør behandles som hidtil.

Aarsplanen for 1859—60 trykkes her saaledes som den er vedtaget i September 1859 og senere forandret. Ved de Fag, hvor det planmæssige Maal er fuldstændig naaet, er intet Videre tilføiet; hvor Planen derimod enten lader Maalet staae ubestemt, eller hvor Mere eller Mindre end det Bestemte er naaet, findes Oplysning om det virkelig Læste neden- under vedkommende Stykke.

I Klasse.

Dansk (6 Timer). Af dette Fags 6 Timer anvendes de 3 til Dictatstil, der rettes paa Skolen. Den grammatiske Underviisning vil indskrænke sig til at meddele og ved Hjælp af Læsebogen eftervise og tydeliggjøre de almindelige grammatikalske Begreber, forsaavidt de fremtræde i den enkelte Sætning. Efter *Bojesen, kortfattet dansk Sproglære* (9de

Udg. Kbhvn. 1858), Sætningens Dele, IV, læres saaledes om Ordklasser, de böielige Ordklasser, om Kjøn, Tal og Kasus. Adjectivet med og uden Artikel, Adjectivernes Comparison, forskjellige Klasser af Pronominer, Conjugation. Denne Orden følges ogsaa af Hensyn til Tydsk, hvor den ligeledes vil blive fulgt ved Underviisningen i den tydske Formlære i samme Klasse. Den almindelige latinske Terminologi følges, ledsaget af og oplyst ved den danske, hvilket ogsaa gjælder for II Klasse. Dog kunne de latinske Benævnelser ikke overalt benyttes, altsaa Regelen kun gjennemføres med Modificationer, fordi visse danske Benævnelser allerede have vundet Hævd og bruges stadigt ogsaa i *Madvigs* latinske Grammatik, saasom Kjøn, Tal, Talord, Grundtal, Ordenstal, Delingstal, spørgende og ubestemte Pronominer, Tider, Ordfoiningslære, Betingelses-Sammenlignings-Gjenstands-Hensigts-Følge-Sætninger m. fl. I saadanne Tilfælde følges Terminologien hos *Madvig*.

Til Oplæsning og Analyseren benyttes *Hjorts danske Börneven* (7de Udg. Kbhvn. 1858). Een Time anvendes til udenad lærte Vers og til Læsebogen.

Sproglæren og Vers repeteres til Halvaarsexamen; det hele Aarspensum igjen til Hovedexamen.

(Læst: *Bojesens* Sprogl. §§ 19--46 excl., uden Anmærkningerne.)

Tydsk (6 Timer. Faget har iaar skiftet Lærer). 5 Timer benyttes til Oplæsning og Analyseren efter *Rung, tydsk Læsebog for de lavere Klasser* (6te Udg. Kbhvn. 1854), samt til Grammatik. Den daglige Læsebogslectie gjenemgaaes for Disciplene. 1 Time ugentlig skriftligt Arbeide, først Udskrivning af Bogen, senere Dictat; til denne Time læres Vers udenad. Mod Slutningen af Skoleaaret mundtlige Övelser paa Skolen efter *Jürs og Rung, methodisk ordnede*

Materialier til Overs. fra Dansk til Tydsk (5te Udg. Kbhvn. 1857), til Indövelse af Grammatiken.

I Overeensstemmelse med den for Dansk lagte Plan vil den fuldstændige Fremstilling af *Formlæren*, Formernes Indövelse ved Læsebogen, og Anvendelse til Forstaaelse af Ordnes Forhold i Sætningen under Læsningen, og ved at oversætte fra Dansk, blive udført ved *Underviisningen i Tydsk*. Der gives først en kort Fremstilling af hele den regelmæssige Formlære efter *Trojels tydske Grammatik* (Kbhavn 1852), nemlig §§ 1, 2, nogle Stykker af 5, 7, 8, 9 Beg., 10 11, 13, 14. 1, 15. 1, 16. 1, 23, 24, 25 Beg., 27, 30 (tildeels), 32, 38, 51, 52, 53, 54, 55, 58, 62 Beg., 65, 66a, 68, 70, 71, 72, 73 a, 75. 1. 2, 77. 1. 2. 3. 4, 78. 1. 2. 3, 79. 1. 2. Beg. 3 Beg., 80. 1. 2, første Stykke, 3. 4. 5. 81 a, 82, 83, 84, 85, 86 første Stykke, 87 90, 94, 101, 102, 114, 115a, 128 a. b. c. d. Naar dette første Kursus er indövet, læses i den övrige Deel af Aaret et noget fuldstændigere. Grammatiklectie foresættes i Regelen til hver Læsetime. Terminologien behandles som anført under Dansk.

(Læst: *Rungs* Læsebog forfra—S. 117; 7 Digte i samme Bog udenad. I den sidste Maaned Övelser i Oversættelse efter *Jürs* og *Rungs* Materialier.)

Religion (3 Timer). *Hersleb, kort Udsigt over Bibelhistorien* (Ny Udg. 2den Opl. Kbhvn. 1858). Af *Luthers* Catechismus de 10 Bud, Troens Artikler og Fadervor med Forklaringerne. Hertil knyttes Samtaler over religiöse og moralske Gjenstande. Flere Psalmer, navnlig Festpsalmer, læres udenad.

De lærte Psalmer og nogle Afsnit af Bibelhistorien repeteres til Halvaarsexamen; det Hele til Hovedexamen.

Historie (3 Timer). Af *Kofods fragmentariske Historie* (ny Udg. ved *Thrige*, Kbhvn. 1856), den gamle Hi-

storie (S. 1—104). Der foresættes i Regelen hvergang en Lectie paa ikke over $1\frac{1}{2}$ Side, efterat den er gennemgaaet for Disciplene. Repetition til Halvaarsexamen; Alt igjen til Hovedexamen.

Geografi (2 Timer). *Ingerslev, Kort Lærebog i Geografin* for Begyndere (7de Udg. Kbhvn. 1859). Med Undtagelse af Indledningen læses hele Bogen for at vinde Oversigt over det hele Fag, dog med Forbigaaelse af mange Enkeltheder og alt det Smaastilede. Danmark udførligere end det Övrige. Lectien, paa ikke over $2\frac{1}{2}$ Side, gennemgaaes forud for Disciplene, og saavel derved som ved Overhøringen lægges Atlasset til Grund. Disciplene anvises til at benytte det rigtigt og flittigt.

Regning (4 Timer. Faget har iaar skiftet Lærer). *Mundt, Ledetraad ved Regneunderviisningen* (3die Opl. Kbhvn. 1856). Der begyndes forfra, med de fire Regningsarter; derpaa Brök, saa langt Tiden vil tillade. Disciplene søges holdte nogenlunde paa et eensartet Standpunkt. Ved jævnlige Tilbageblik sørges for at vedligeholde det engang Lærte. Hovedregning enten i en særskilt Time om Ugen eller i en Deel af de sædvanlige Regnetimer.

(Naaet: de fire Regningsarter med Brök.)

Naturhistorie (3 Timer). Underviisningen indleder saavel Dyrenes som Planternes Naturhistorie. Den begynder med at fremstille Enkeltheder til foreløbigt Bekjendtskab med Dyr og Planter; for de førstes Vedkommende danner Beskrivelsen af de enkelte Dyr, deres Levemaade og Udseende Grundlaget for den senere Underviisning. Foreviisning af Billeder i *the pictorial museum of animated nature* og Gjenstande fra Skolens naturhistoriske Samling ledsager Underviisningen. Af *Lütken, Begyndelsesgrundene i Dyreriget's Naturhistorie* (2det Opl. Kbhvn. 1859) læses S. 11—46, 60—76 og hvis

Tiden tillader det: S. 79—93 (Pattedyr, Fugle og Krybdyr). For Planterigets Vedkommende er det nödvendigt at begynde med det Vigtigste af Terminologien for derefter at bestemme Planter efter det linneiske System. Terminologien med Hensyn til Rod, Stengel, Blade, Blomsterstande og Blomsterdækker indöves praktisk, idet Disciplene indsamle og törre Blade og Blomster, som de opbevare i dertil bestemte Mapper. Derfor Plantelære i Begyndelsen og Slutningen af Skoleaaret.

Baade Dyr- og Plantelære repeteres til Halvaarsexamen; Alt igjen til Hovedexamen.

Tegning (2 Timer). Begge Timer anvendes til Frihaands-tegning efter *Helsted's Veiledning i Tegnekunstens allerførste Grunde*, 1—5 Hefte (3die Opl.). Efter Leilighed benyttes tillige *Hetsch's* Ophængnings-Fortegninger. Da Disciplenes foregaaende Forberedelse, om de have faaet nogen, er aldeles forskjellig, naae kun de Videstkomne gjennem alle *Helsted's* 5 Hefter.

Skrivning (4 Timer). Opmærksomheden henvendes meest paa at öve Disciplene i at holde Pennen paa rette Maade, for at forskaffe Haanden saa stor Fasthed som muligt. Det paasees, at Disciplene vænne sig til ikke at besvære Öine og Bryst ved en krumböiet Stilling. Iövrigt er det fornemlig Nöiagtighed ved Skrivning af hvert enkelt Bogstav, her kommer i Betragtning.

II Klasse.

Dansk (5 Timer). De 2 Timer anvendes til skriftligt Arbeide paa Skolen, ogsaa Rettelsen. Efterat Skilletegnes Brug er dicteret, begyndes med skriftlig Gjenfortælling, der afvexler med Dictat, maaskee henimod Aarets Slutning med andre lette Övelser. Disciplene maae i denne Klasse selv anbringe Skilletegnene, der i I Klasse dicteredes af Læreren.

Af de 3 mundtlige Timer anvendes de 2 til Grammatik. Først læres *Bojesens* Sproglære fra „Forskjellige Arter af Sætninger“ til Enden. I Overensstemmelse med den for den lavere Sprogunderviisning lagte Plan meddeles og indöves Sætningslæren gennem det danske Sprog, medens i Tydsk Formlæren udvides i 2den Klasse og repeteres, samt indöves og anvendes ved Læsebog og Stil. *Grundtanken* er: elementær *Sætningslære* gives i de 2 nederste Klasser ved den danske Underviisning, *Formlære* derimod ved den tydske, medens fra 3die Klasse den *latinske Grammatik* træder frem som den hele grammatikalske Underviisnings Grundlag, der forudsættes ved de övrige Sprog. Terminologien behandles som i I Klasse.

Den ene egentlige Time anvendes til Udenads-Vers efter *Hjorts* danske Börneven; Resten af de 3 mundtlige Timer til Oplæsning, Analysering og mundtlig Gjengivelse, efter samme Læsebog.

Grammatik og Vers repeteres til Halvaarsexamen, og Alt igjen til Hovedexamen.

(Læst er hele *Bojesens* Sproglære med Anmærkningerne.)

Tydsk (5 Timer). Af de 5 Timer anvendes de 3 til Oversættelse og Analyseren efter *Rungs* Læsebog, sidste Halvdeel. Lectien (1 à 1½ Side) gennemgaaes ikke. Formlæren, der behandles i Overensstemmelse med Sprogunderviisningen i de nederste Klasser som den ovenfor er antydnet, læres efter *Trojels* Grammatik med færre Forbigaaelser end i 1ste Klasse, og indöves samt anvendes ved Læsebog og Stil. Substantivernes Kjøn indöves under den daglige Læsning.

2 Timer anvendes til Oversættelse fra Dansk til Tydsk efter *Jürs's* og *Rungs* Materialier, — i den ene Time skriftligt, i den anden mundtligt; ogsaa dertil forberede Disciplene sig hjemme.

Repetition til Halvaarsexamen, og af det hele Aarspensum til Hovedexamen.

(*Rungs* Læseb. S. 129 – 220. Af *Trojels* Gram. Kjöns-læren og Böiningslæren udförligere end i I Klasse; desuden de uregelmæssige Verber).

Fransk (5 Timer. Faget er iaar gaaet over til en ny Lærer). Övelse i Oplæsning, som efter den förste Uges Forlöp forbindes med Oversættelse. Gloser læres og staves. 1 Time egentlig Nedskrivning efter Bogen, som efter nogle Maaneders Forlöp forbindes med Dictat af smaa læste Stykker.

Fra S. 24 til c. S. 100 af *Borrings Manuel de la langue française à la p. d. enf.* (8de Opl. Kbhavn 1856) forventes læste og repeterede, samt *Fabricius's „Kort Udkast til den franske Formlære“* (Kbhavn 1852) indtil de uregelmæssige Verber. Det almindelig Grammatiske indöves tillige leilighedsviis mundtligt ved Læsningen i Overensstemmelse med Underviisningen i de 2 andre Sprog.

Naar Disciplen forlader denne Klasse, maa han kjende Substantivers, Pronominers og de regelmæssige Verbers Böining.

Der repeteres til Halvaarsexamen; det hele Aarspensum til Hovedexamen.

(Læst: *Borring*, Manuel p. 23 – 89. 1 Gang om Ugen skriftl. Arbeide: Udskrivning af Læsebogen, Böining af Verber, Dictat.)

Religion (3 Timer). *Daugaard, Lærebog i den evangelisk-christelige Religion* (4de Opl. Odense 1859). De 4 förste Kapitler gennemgaaes i den ene egentlige Time, i hvilken tillige Catechismen, der i Lærebogen er udstykket i spredte Afdelinger, læres i Sammenhæng efter Catechismusbogen selv.

Den anden Time anvendes til Bibelhistorie, hvoraf læres de 5 förste Perioder af det gl. Testament efter *Herslebs Lærebog i Bibelhistorien* (Ny Udg. 6te Opl. Kbhvn. 1858).

Den tredie Time anvendes hveranden Uge til Bibellæsning, navnlig Læsning af historiske Stykker i det gamle Testament, hveranden Uge enten til Lærebog og Catechismus eller til Bibelhistorie. Til Bibelhistorietimerne læres Psalmer udenad.

Lectien i Lærebogen 1 à 2 Sider, i Bibelhistorie omtr. 2 Sider; af Psalmer 1 à 2 Vers hver Gang.

Lectiefagene repeteres til Halvaarsexamen; Alt igjen til Hovedexamen.

Historie (3 Timer), *Kofods* fragmentariske Lærebog fra Middelalderens Begyndelse til Aar 1815, med enkelte Forbigaaelser. Lectier paa 2 à 2½ Side.

Der repeteres til Halvaarsexamen; og det hele Aarspensum til Hovedexamen.

Geografi (2 Timer). Af *Munthes* Geografi for Skoleungdommen, omarbejdet af Velschow (14de Opl. Kbhvn. 1856), læses med Lectier paa 2 à 2½ Side Europa indtil Tydskland. Indbyggerantallet i Steder under 5000 forbigaaes i Danmark, Norge og Sverrig; ellers under 50,000.

Der repeteres til Halvaarsexamen; Alt igjen til Hovedexamen.

Efter Halvaarsexamen vedtaget, at foruden det ovenangivne Pensum læses Tydskland med.

Regning (4 Timer. Faget har iaar skiftet Lærer). *Mundts* Regnebog. For at blive bekjendt med denne Bog og dens rette Brug, samt med enkelte Afsnit af Faget, der hidtil have været Disciplene ubekjendte, begyndes iaar *forfra* ogsaa i denne Klasse, der ellers skulde fortsætte fra det i 1ste Klasse naaede Standpunct. Ved jævnlige Tilbageblik vedligeholdes det Lærte.

Hovedregning enten i en egen egentlig Time eller i en Deel af Tavleregningstimerne. Alt efter Leilighed.

(Naaet: de 4 Regningsarter med Brök og Reguladetri med Brök.)

Naturhistorie (2 Timer). Plantelære i Begyndelsen og Slutningen af Skoleaaret.. Først Gjentakelse af det i I Klasse Lærte: Rod, Stengel, Blad, Blomsterstande og Blomsterdækker. Dernæst Fortsættelse: Stövdragere, Stövvei, samt Indøvelse af *Linnés* System og Bestemmelse af Planter efter *Petit*, Naturhist. Tabeller til Brug ved Underviisningen; 3die Tabel; Kbhvn. 1846.

De samlede Planter opbevares i en Mappe, og *Vaupells* Planterigets Naturhistorie benyttes for at lære Navne af Terminologien.

Dyrelære; *Lützens* Begyndelsesgrundene af Dyrerigets Naturhistorie S. 100—110 (Fiskene), 114—173 (Insekter, Edderkopper, Krebsdyr, Orme, Blöddyr). Lectier paa 1½ à 2 Sider.

Dyrelæren repeteres til Halvaarsexamen; det hele Aarspensum til Hovedexamen.

Tegning (2 Timer). Tiden deles imellen Frihaands- og geometrisk Tegning, med nogen Overvægt af den første, saa at vel i det Hele hver Uge har 1 Time til hvert Slags, men dog nu og da 2 paa hinanden følgende Timer anvendes til Frihaandstegning, der bestaaer i Fortsættelse af *Hetsch's* Ophængsblade, og derefter fremskridende Övelser efter lettere skyggede Fortegninger, Ornamente, Figurer, samt i Sommerhalvaaret (efter Aftale med Naturhistorielæreren) tildeels efter naturlige Blade og Planter, undertiden Conchylier o. desl. forsaavidt de kunne skaffes tilveie. Maalet er at skaffe Öie og Haand Sikkerhed og frembringe en nogenlunde net og reenlig Behandling af Arbeidet.

I geometrisk Tegning gennemgaaes og udføres de vigtigste Sætninger om den rette Linie, Vinkler, Fiirkanter, Tre-

kanter, Mangekanter, Paralleler, Cirkler, idet *Simesens* Skole lægges tilgrund, forsaavidt det kan skee uden egentlig Kjendskab til Geometri, men af dette Hensyn maa Meget forbigaaes, navnlig Alt om Proportionalitet og Qvadratur; ligeledes forbigaaes hvad der kun har teknisk og symmetrisk Betydning.

Nöiagtighed i at bruge Passer og Lineal ved Udförelsen er her en Hovedsag.

Skrivning. Uden at lade det for 1ste Klasse satte Formaal af Öie, gaaer Bestræbelsen i denne Klasse især ud paa en god *Sammenskrift*, hvorved Disciplene tilholdes nöie at følge Forskrifterne med Hensyn baade til Form og Indhold.

III Klasse.

Dansk (3 Timer). Den ene Time anvendes til skriftligt Arbeide, som i Hovedsagen slutter sig til *Borgens Veiledning til Affattelse af Udarbeidelser i Modersmaalet* (6te Opl, Kbhvn. 1856) 1—13 Lection. Hver Lection gennemgaaes og indöves paa Skolen, förend der skrives efter den. Skriftlig Gjenfortælling, nu og da efter Bibelhistorien. Nogle Dictatstile. Af de 2 mundtlige Timer anvendes den ene til at repeterer *Bojesens* Sproglære. Læren om Ordstillingen medtages, hvorved især udhæves, hvorledes denne tjener til at adskille Hoved- og Bisætninger o. desl. Den anden Time til Udenadsvers efter *Holsts* poetiske Læsebog. Resten af begge disse Timer til Oplæsning (*H. P. Holst*, Dansk Læsebog, 1ste Afdel. 6te Udg.; 2den Afdel. 5te Udg. Kbhvn. resp. 1859 og 1858) og de dermed i Forbindelse staaende Övelser.

Vers repeteres til Halvaarsexamen; Sproglære og Vers, alt det i Skoleaaret Lærte, til Hovedexamen.

Latin (9 Timer). Efterat först det latinske Sprogs Stilling, navnlig som dödt Sprog, kortelig er oplyst, læses efter

Madvig, Latinsk Sproglære (3die Udg. Kbhvn. 1852) saa meget af Lydlæren, som er nödvendigt for Oplæsningen, nemlig § 4 og Anm. 1. § 5 a. b, §§ 8 om c. og ti, 14, 15, 23 — af 14 kun Begyndelsen. Övelser i Oplæsning gaae jævnsides hermed og vedblive under den fortsatte Grammatiklæsning, hvorved Kundskab om de almindelige grammatiske Hovedforhold forudsættes erhvervet i de foregaaende Klasser. Af Böiningslæren læses § 25, om Kjønnet § 27, Tal og Forholdsformer § 32, i Almindelighed. Første Deklination §§ 34 og 36, Anden Dekl. § 37 39 a. b. c. d (Neutra), Tredie Dekl. §§ 40 og 41 a (uden Enkeltheder og Undtagelser). Til Indövelse af disse tre Deklinationer, hvormed vil hengaae omtrent 3 Uger, og til Erhvervelse af et lille Gloseforraad tages Ord, der tilfældigviis forekomme ved Oplæsningsövelserne, hvortil de Stykker af Cornelius vælges, som længer hen blive Gjenstand for Underviisningen. Naar tilstrækkelig Sikkerhed i de 3 første Deklinationer samt et lille Gloseforraad paa denne Maade er vundet, agtes begyndt paa Cornelius Nepos (*Kern* og *Krebs*, Kjöbenhavn 1856), hvoraf daglig et lille Stykke oversættes og gjenneemgaaes af Læreren og derpaa læres af Disciplene saaledes, at Betydningen af hvert Ord i lexikalsk og grammatikalsk Henseende nöiagtigt kan vides; den nærmere Bestemmelse af Ordenes Form og Böining maa derimod indskrænkes til de Ordklasser, hvis Böining kjendes af det i Grammatiken Lærte. Underviisning i Grammatik fortsættes imidlertid uafbrudt, og uafhængigt af Læsebogen, saaledes: Fjerde Deklination §§ 46, 47, Femte Deklination §§ 48, 49; Adjectivernes Böining § 58 med Anm. 1, §§ 59 (det første Stykke), 60, 62—65, 68 c; Talord §§ 69—72, 74; Pronominer §§ 78—93, i Forbindelse med § 37 Anm. 2. Af 13de Kapitel, om Verbernes Böining i Almindelighed, læses §§ 94—100 (navnlig 99),

102—107, dernæst Verb. *sum* § 108, de 4 Conjugationer § 109, Deponentier § 110—112, afvigende Perfekter og Supiner i Almindelighed § 117; Adverbier og Præpositioner §§ 169—172. Det dermed tilendebagte første Grammatikkursus repeteres derpaa heelt tilligemed det til den Tid Læste af Cornelius, hvilket da fra Først til Sidst kan behandles ligeligt. Til dette Kursus og dets Repetition antages at ville medgaae noget over 2 Maaneder. I det andet, udvidede, Grammatikkursus — der læses imidlertid videre i Cornelius — medtages § 7, § 26, Kjönsreglerne §§ 28—31, § 33 Anm. 2, § 37 Anm. 2. 3. 5, hele § 41 a (alt det Storstilede), §§ 42—44, 46 med Anm. 4. 5 (domus), af § 48 Begyndelsen af Anm. 1 og Anm. 2, af § 59 andet Stykke (de 13 Adjectiver paa er—is—e) § 66—67, §§ 100 og 102 med Anmærkningerne, § 103 Anm., 108 Anm. 2, 110 med Anm. 2, §§ 113, 114. De afvigende Verber §§ 119—151 forsaavidt det, der læses i Cornelius, kræver det; dette gjælder ogsaa om de uregelmæssige, ufuldstændige og upersonlige Verber, §§ 154—167, ved den første Læsning; men under den gjentagne Repetition af dette andet Grammatikkursus blive disse Verber (§§ 154—167) medtagne heelt.

Af *Madvigs* Grammatik skal altsaa i denne Klasse læres følgende Dele: §§ 1—5 a. b., 7, 8 (c og ti), 14, Beg., 15, 23, 25—34, 36, 37 med Anm. 2. 3. 5, 39 a. b. c. d (Neutra), 40, 41 a (det Storstilede), 42—44, 46 med Anm. 4. 5, 47, 48 med Anm. 1 Beg. og 2, 49, 58 med Anm. 1, 59, 60, 62—72, 74, 75, 78—100 med Anmærkninger, 102 med Anm. 2, 103—108 med Anm. 2. 3, 109, 110 med Anm. 2, 111—114, 117, 119—151 (saavidt Læsebogen kræver det), 154—167, 169—172.

Af Cornelius ventes læst og repeteret til Halvaarsexamen 10—12 Sider, til Hovedexamen, hvor alt det i Skoleaaret

Læste medtages, omtr. 20—25 Sider. Stil bestaaer deels i mundtlig Omformen af Sætninger i Cornelius, deels i mundtlig og skriftlig Oversættelse paa Skolen af lette Opgaver, valgte eller dannede af Læreren.

Syntaktiske Regler, saavidt de ere fornødne, meddeles og indöves alene mundtlig og praktisk uden at læres i Grammatikbogen.

Maalet for denne Klasse er altsaa:

Sikkerhed i Formlæren, saavidt den her er Gjenstand for Underviisningen;

et Forraad af de almindeligste latinske Ord;

antagelig Sikkerhed i at anvende Formlæren til ved Hjælp af dette Ordforraad at danne lette Sætninger.

(Grammatik læst efter Planen, kun at § 199 er taget med; af Cornelius: *Hamilcar, Hannibal, Lysander, Alcibiades* Cap. 1 og 3—6. I Slutningen af Skoleaaret benyttes *Trojels Materialier til lat. Stilövelser for de lavere Klasser* (Kbhvn 1859).

Tydsck (2 Timer). Begge Timer anvendes til Oversættelse og Analyseren, hvortil benyttes *P. Hjort, Tydsck Læsebog for Dansktaende, Iste Deel, de prosaiske Stykker* (4de Opl. Kbhvn 1857—58). Lectier paa omtr. 1 Side. Formlæren efter *Trojel* mere udvidet end i de 2 foregaaende Klasser. Ugentlig en Hjemmestil, der rettes hjemme af Læreren og derpaa i Beg. af den ene Time gennemgaaes for Disciplene. Hertil benyttes *Jürs's* og *Rungs* Materialier.

Repet. til Halvaarsexamen, og af det hele Aarspensum til Hovedexamen.

(Naaet af *Hjorts* Læsebog S. 21—58.)

Fransk (3 Timer. Faget har iaar faaet en ny Lærer).

Borring, Manuel à la portée des enfants endes. Ret-skrivning indöves fremdeles ved Dictat; kommer Klassen vidt

nok dertil, forsøges længer hen i Aaret en let Stil, som først mundtlig gennemgaaes. Alt paa Skolen.

Der repeteres til Halvaarsexamen; det derefter Læste til Hovedexamen.

Da begge Lærerne i Fransk ere nye i Faget, er det vedtaget ikke nu ved Skoleaarets Begyndelse at bestemme hvad der skal læres af *Abrahams's Fransk Sproglære til Skolebrug* (4de Udg. Kbhvn 1857), men at opsætte dette til Halvaarsexamen, da først nogen Erfaring kan være vunden. Dette gjælder for denne og de følgende Klasser.

Efter Halvaarsexamen paany overveiet Brugen af *Abrahams's Bog*; vedtaget, at i denne Klasse læres §§ 1—5, 49—62, 64—71, 73—80, 88—97, 99—110, 115—139, dog af de fleste §§ kun det Vigtigste.

(Af *Borrings* Manuel er læst S. 90—165, d. e. indtil Bogens Slutning med Undt. af de 12 Sider poetiske Stykker.)

Religion (3 Timer). Een Time Lærebog, een Time Bibelhistorie, den tredie hveranden Uge Bibellæsning, hveranden Lærebog og Catechismus. I Bibelen læses historiske Stykker af det Gl. Testament. Af *Daugaards Lærebog* de 4 sidste Kapitler, af *Herslebs større Bibelhist.* 6—8 Periode af det Gl. Testament, hvorhos hele det Gl. Testament repeteres. Psalmevervs udenad til Bibelhistorietimen.

Lectiefagene repeteres til Halvaarsexamen; det hele Aarspensum til Hovedexamen.

Historie (3 Timer). *Bohr, Lærebog i den gamle Historie* (5te Udg. Kbhvn 1859) læres i Lectier paa 2 à 2½ Side. Repetition til Halvaarsexamen, og af Alt til Hovedexamen.

Geografi (2 Timer). I *Munthe-Velschows* Lærebog be-

gyndes med Nederlandene og forventes naaet til Österrig medr. i Lectier paa 2 à 2½ Side. Repetition som Historie.

Regning og Arithmetik (4 Timer). Da *Mundts* Regnebog hidtil ikke har været de nu fra 2den i 3die Klasse opflyttede Disciple bekendt, maae de iaar först gjennemgaae enkelte valgte Partier af denne Bog, for derefter at begynde paa Reguladetri og fortsætte videre i een ugentlig Time. I de 3 andre Timer gjennemgaaes *Steen, Elementær Arithmetik som Indledning til den rene Mathematik* (4de Udg. Kbhvn 1856; senere udk. 5te Udg. ib. 1860) §§ 1—5, om Tal, Sum, Produkt, Proportioner og Decimalbrök, som stadigt indöves ved Exempler og Opgaver paa Skolen.

Der repeteres til Halvaarsexamen, og Alt til Heelaars-examen.

Naturhistorie (2 Timer). *Vaupell, Planterigetets Naturhistorie* (Kbhvn 1854) forfra til S. 95, med flere Forbigaaelser. Lectier ikke over 3 Sider (betydelig Plads optages af Illustrationerne). Planter samles og behandles som i de foregaaende Klasser. Dette Fag læres i Begyndelsen og Slutningen af Skoleaaret.

Af *Lütken, Dyreriget* (den større Bog. Kbhvn 1855; senere 2den Udg. Kbhvn 1860) læres Art. 3—10 og Art. 20, 23, 25 (ialt 34 Sider). Lectier ikke over 1½ Side.

Der repeteres til Halvaarsexamen, og Alt til Hoved-examen.

(Af *Vaupells* Bog er læst S. 1—22, 26—28, 32—72; af *Lütkens* det vedtagne Pensum, med Forbig. af det Smaa-stilede.)

Tegning (1 Time). Timen anvendes omtrent skifteviis til geometrisk og til Frihaands-Tegning, efter samme Fremgangsmaade som i II Klasse. Geometrisk Tegning maa være Klassetegning og kan efter Sagens Natur ikke rette sig efter

den Enkelte; i Frihaandstegning öves derimod Enhver for sig; Disciplene naae saaledes til forskjellige Standpunkter.

Skrivning (2 Timer). Her fortsættes paa samme Maade som i II Klasse; kun henvendes Opmærksomheden noget mere paa de store Bogstaver saaledes, at disse nu og da ogsaa skrives alene for at vinde større Sikkerhed i Svingene.

IV Klasse. *)

Dansk (2 Timer). Den ene Time anvendes til Stil, der slutter sig til *Borgens Veiledning* 14—21de Lection medr., dog afvexlende med skriftlig Gjenfortælling og Dictat. Stilen skrives dels hjemme, dels paa Skolen, rettes hjemme af Læreren og gennemgaaes derefter paa Skolen. Den anden Time Udenadsvær efter *Holsts* poetiske Læsebog, Oplæsning, Analysen og især mundtlig Gjengivelse efter begge *Holsts* Læsebøger.

Latin (9 Timer. Ny Lærer). Iaar læses først Cornelius Nepos, hvorefter læses og repeteret til Halvaarsexamen heved 20 Sider; efter Halvaarsexamen Stykker af Cæsar og Cicero i *Bergs og Möllers Latinske Læsebog*, 2den Afdeling (Kbhvn 1848). Det hele i Aaret læste Pensum repeteres til Hovedexamen. Hver Lectie oversættes for Disciplene af Læreren med fornødne Ordforklaringer og Henvisninger til Grammatik og Oldsager. Ved Overhøringen arbejdes hen paa en muligst ordret Oversættelse, samt paa Indøvelsen af Form- og Ordfoiningslæren, navnlig Kasuslæren.

Til mundtlig og skriftlig Stil benyttes *Trojels* Materialier samt dicerede Stile; ugentlig 2 paa Skolen, 1 hjemme. Stilen gennemses af Læreren hjemme og gennemgaaes derefter

*) Denne Klasse har iaar været noget trykket i sin Fremgang; ved Sygdom og Confirmationsforberedelse er tabt omt. 10 Procent af Underviisningstiden.

paa Skolen. Naar hver har rettet sin Stil, eftersees den endnu engang. Mundtlige Övelser kunne træde istedetfor den ene Skolestiil. Udenad læres enten den rettede Stil eller den sidste Lectie i Lærebogen, men da istedetfor andet Hjemmearbeide.

Af *Madvigs* Grammatik læses i denne Klasse: §§ 1—5 a. b, 7, 8 (c. k. ti), 13, 14 Beg., 15, 23, 24 med Anm. 2, 25—37 med Anm. 2. 3. 5; §§ 38, 1 Beg., 39 a. b. c. d (Neutra), 40, 41 a (det Storstiledede), 42—45, 2 a, 46 med Anm. 4. 5, 47, 48 med Anm. 1, Beg., og 2; §§ 49, 50—57 (uden Enkeltheder og Anmærkninger), 58 med Anm. 1, 59 med Anm. 2, 60 a. b, Beg., c; 61 (ceterus, pauci, plerique, frugi, nequam) m. Anm., 62 m. Anm., 63, 64, 65 m. Anm. om complures; §§ 66 m. Anm., 67—70 m. A. 2, 71, 72, 74, 75, 77, 78, 79 m. Anm. 1. 2; §§ 80—85 m. Anm. 1. 2, 86—93, 94 m. Anm., 95 m. Anm., 96, 97, 98 m. Anm., 99, 100 m. Anm., 102 m. Anm. 1. 2, 103 m. Anm., 104, 105 m. Anm. 3, 106, m. Anm. 1, 107, 108 m. Anm. 2. 3, 109, 110 m. Anm. 2, 111, 112, 113 m. Anm. 1, 114, 116, 117, 119—151 og 153 (eftersom Læsningen kræver det), 154—165 m. Anm. 166, 167, 169—172 m. Anm. 2, 173, 198 a m. Anm. 1. 2, Beg., b med Anm. 3 c, 199. Af Ordföi-ningsslæren §§ 207, 208 a m. Anm. 1. 2, b Anm. 1. 2., 209, 210 m. Anm., 211, 212 213 a. b., 214, 216—219 m. Anm. 1, 220—222 m. Anm. 2, 223 m. Anm. til b, 224 a m. Anm. 1. 2. 3, b m. Anm. 2, c m. Anm. d m. Anm., 225 m. Anm., 226, 227 a. b. c. med Anm. 3, 228 a m. Anm., b m. Anm. 1. 2, 230 *in* m. Anm. 3, *sub*, *super*, *subter* m. Anm. 1. 2, 231 m. Anm., 232 m. Anm. 1. 2, 233 m. Anm. 1, 234 a. b m. Anm., c, 235 m. Anm. 1. 2, 236 m. Anm. 1. 3, 240, 241 m. Anm. 1. 2, 242 m. Anm. 1. 3, 243 m. Anm. 2, 244 m. Anm. 1. 2. 3, 245 m. Anm. 2, 246 m. Anm. 1,

247 *a m.* Anm., *b m.* Anm. 1. 2. 5. 6. 7, 248, 249 *m. A.*, 252, *m. A.*, 253, 254 *m.* Anm. 1. 3. 4. 5, 255 *m.* Anm. 1. 2. 3, 256 *m.* Anm. 1. 2 Beg., 257 *m.* Anm. 1. 2. 3. 4. 5, 258 *m.* Anm. 2, 259, 260 *a m.* Anm., *b m.* Anm. 2, 261 *m.* Anm. 2, 262, 264 *m.* Anm., 265 *m.* Anm. 1, 266 *m.* Anm., 268 *a m.* Anm. 1, *b m.* Anm. 1, *c*, 269, 270 *m.* Anm. 1. 2. 4 Beg., 271, 272 *m.* Anm. 1, 273 *a m.* Anm., *b m.* Anm. 1, *c*, 274, 275 *m. A.* 1, 276 *m.* Anm. 2. 5. 6, 277 *m.* Anm. 1, 279, 280 *m.* Anm. 1. 3. 4. 5, 281, 282 *m.* Anm. 1, 283 *m.* Anm. 1 2, 284 *m.* Anm. 1. 3. 7, 285 *a. b m.* *m.* Anm. 1, *c*, 286 *m.* Anm. 1, 287 *m.* Anm. 1. 2. 3, 289 *a. b m.* Anm. 2, 290 *c. d. e m.* Anm. 1. 2. *f. m.* Anm, 291 *m.* Anm. 1. 2. 3, 292 *m.* Anm, 293 *m.* Anm. 3, 294, 295 *m.* Anm. 2, 296 *a m.* Anm. 2, *b m.* Anm. 1, 297 *a m.* Anm. *b. c*, 299, 300 *a. b. c m.* Anm. 3. 4, 301 *a. b m.* Anm. 1, *c m.* Anm 1, 303, 304 *m.* Anm. 4, 307—310 *m.* Anm. 2. 3, 311, 312, 313, 315 *a m.* Anm. 1, *b* 316 Beg. 318, 319, 321, 325—330.

(Af Cornelius er læst Pelopidas og Hannibal; af Bergs og Möllers Læseb. 2den Afd. S. 1—5, 7—13, 21—29: Stiil alene efter *Trojels Materialier*).

Græsk (5 Timer). Elementærkursus i *Langes Græske Grammatik* (4de Udg. Kbhvn 1844), hvoraf den regelmæssige Formlære læses og indöves ved Exempler af *Lund, Græsk Læsebog til Skolebrug* (2den Udg. Kbhvn 1853). Læsebookslectionen gjennemgaaes for Disciplene.

Der repeteres til Halvaarsexamen, og Alt igjen til Hovedexamen.

Tydsck (2 Timer). Begge Timer anvendes til Læsebog og Grammatik. *Hjorts* prosaiske Læsebog, med Lectier paa 1 à 1½ Side. *Trojels* Grammatik, hvoraf nu saa godt som Alt medtages med Undtagelse af Adskilligt om Conjunctioner-

nes Brug og Orddannelselæren. Ugentlig een Hjemmestil efter *Jürs's* og *Rungs* Materialier.

Der repeteres til Hovedexamen.

(Læst i *Hjorts* Læsebog S. 134—145, 155—156, 159—162, 195—235. *Trojels* Gramm. indtil Orddannelselæren (§ 168), og af denne §§ 181—182.)

Frausk (3 Timer. Ny Lærer) Lectie i *Lassen, Fransk Extemporallæsning for Skolernes høiere Klasser* (Odense 1851); den gennemgaaes forud paa Skolen enten af Læreren eller af Disciplene under hans Veiledning. Bliver Tid tilovers, anvendes Resten af Timen deels til Fortsættelse af de i III Klasse begyndte skriftlige Övelser, deels til Extemporallæsning (Voltaire, Charles XII). Med Hensyn til Grammatik gjælder hvad derom er anført ved III Klasse.

Angaaende Grammatik er Brugen af *Abrahams's* Lærebog paany overveiet efter Halvaarsexamen; vedtaget, at foruden III Klasses Pensum læses i IV Klasse §§ 6—10. Afsnittet om Udtalen §§ 11—48 gjennemlæses engang paa Skolen og benyttes forresten til Henviisning; §§ 82—87 medtages i det Væsentlige, ligeledes §§ 89, 111—114 og 140—158 (Orddannelselæren). Af Syntaxen meddeles nogle Hovedpunkter, med Henviisning til Bogen.

(Af *Lassens* Bog er læst S. 23—36, 114—123, 147—232, hvilket Alt er repeteret.)

Religion (2 Timer). I den ene Time repeteres *Dau-gaards* Lærebog, som er læst i II og III Klasse; og dersom det i den senere Deel af Skoleaaret viser sig fornödent (denne Lærebog sluttes i IV Klasse), tages hveranden Bibelhistorie-time tillige til Repetition af Lærebogen. I den anden Time fortsættes *Herslebs* Bibelhistorie fra Begyndelsen af det Nye Testament saa langt, som naaes kan, — vel knap til Lidel-

seshistorien. Da Klassen kun har 2 Timer, kan ingen Tid afgives til sammenhængende Bibellæsning. — Bibellistorie repeteres til Hovedexamen Af Lærebogen, som her i hele Aaret er Gjentagelse af det tidligere Lærte, repeteres i denne Klasse kun nogle Hovedpartier efter Leilighed til Hovedexamen.

(Af Bibelhistorien er naaet det Nye Test. indtil Nadverens Indstiftelse, S. 225.)

Historie (2 Timer). *Bohr, Middelalderens Historie* (4de Udg. Kbhvn 1857) forfra indtil den spanske Halvøes Historie, i 2den Periode (S. 147), — noget Meer eller Mindre, eftersom Klassens Evne og Leilighed viser sig i Aarets Løb. Lectier i Begyndelsen af Skoleaaret paa ikke over 3 Sider. Lectien gennemgaaes ikke forud; men i enhver Time kunne Disciplene for Examinationen spørge om Oplysninger.

Der repeteres til Halvaarsexamen; det derefter Lærte til Hovedexamen.

Geografi (2 Timer). *Munthe-Velschows* Lærebog i Lectier paa 3 à 4 Sider; Europa fra Österrig, Asien og Afrika. Repetition til Halvaarsexamen, og Alt igjen til Hovedexamen.

Arithmetik (2 Timer). Efter *Steens* Elementære Arithm. gjentages i denne Klasse endnu Afsnittet om Proportionalitet og Decimalbrök, § 4—5. Derefter af *Steen, Elementær Algebra, indeholdende Læren om Potens, Rod og Logarithme samt Ligninger* (Kbhvn 1859) § 1 (Potents). Praktisk indöves Uddragning af Qvadrat- og Kubikrod. Exempler og Opgaver regnes paa Skolen, eller undertiden hjemme istedetfor en Lectie. Der repeteres til Halvaarsexamen, og Alt igjen til Hovedexamen.

Geometri (2 Timer). *Ramus, Elementær Geometri* (Kbhvn 1850), Art. 1—56 og Problemerne 1—XII i Art. 64, med enkelte Forbigaaelser. Lectien gennemgaaes forud

for Disciplene. Repetition til Halvaarsexamen, og af det hele Aarspensum til Hovedexamen.

Naturhistorie (2 Timer). Indtil Halvaarsexamen Plantelære efter *Vaupells* Bog, S. 117—191 med Leetier indtil 2 Sider. Det Smaastilede forbigaaes. Efter Halvaarsexamen Pattedyrene efter *Lützens* Dyreriget (større Bog) S. 37—127, undt. Art. 20, 23 og 25 (S. 48—52, 64—74, 79—88), og af Fuglene S. 128—138, 140—141, 143—149, 155, 160—184. Plantelære repeteres til Halvaarsexamen; det Övrige til Hovedexamen.

(*Lütken* S. 160—184 er ikke naaet; i Övrigt efter Planen.)

Skrivning (1 Time). I denne Klasse afsluttes Skriveunderviisningen ved at forbinde en vis Bestræbelse efter Hurtighed med de i de foregaaende Klasser tilsigtede Formaal.

V Klasse.

Dansk (2 Timer). 1 ugentlig Stiletid. Undertiden skrives Stilen paa Skolen, i Almindelighed hjemme; men den af Læreren hjemme gennemsete Stil rettes altid i den Time, da den tilbageleveres paa Skolen, under Lærerens Tilsyn. I denne Klasse begynde de egentlige Udarbejdelser over lette Opgaver. De behandles saaledes, at en Disposition skrives over Afhandlingen. Paa Dispositionens omhyggelige Behandling lægges Vægt for at fremme Orden og Fuldstændighed i Arbejdet.

Tillader Klassens Fremgang det, skrives kun 3 Stile i 4 Uger; den ene Stiletid og den anden ugentlige Læsetid anvendes da til Læsning og til at gennemgaae et Parti af *Borgens* Veiledning.

Til Læsning og Analysering benyttes *Mynsters* Betragtninger, — i denne Klasse fornemlig til Opløsning af tropiske

og figurlige Udtryk i Flugt med det tilsvarende Afsnit af *Borgens* Veiledning.

Schouws Naturskildringer og *Molbechs* Anthologi; der lægges Vægt paa en reen, tydelig Oplæsning, som viser, at det Læste er forstaaet.

Af *Borgens* Veiledning gennemgaaes 22—31 Lection (Figurer, Troper, de første Lectioner af Læren om Afhandlinger) og enkelte Partier af Tillæget.

(Indtil Beg. af Juni 24 skriftlige Arbejder.)

Latin (9 Timer. Ny Lærer.). Da Faget har faaet en med Skolen og Klassens Disciple ubekjendt Lærer, kan det i Skoleaarets Begyndelse ikke bestemmes saa nøie, hvor stort et Pensum der kan naaes. Der begyndes med 2den Bog af Cæsars Gallerkrig og forventes læst 2den og 3die Bog af samme, 2 mindre Taler af Cicero, saasom for det maniliske Lovforslag og for Kong Dejotarus, 5 à 600 Vers af *Ovids* Forvandlinger (Udvalg til Skolebrug af *Bloch*, 1ste Hefte, Kbhvn 1855.)

Læsebogslectionen gennemgaaes af Læreren paa Skolen Stile skrives efter *Ingerslevs* Materialier (2den Udg. Kbhvn 1851), 2 om Ugen, nu og da afvejlende med Versioner. Cæsar repeteres til Halvaarsexamen, Resten til Hovedexamen.

De i de foregaaende Klasser læste Afsnit af *Madvigs* Grammatik gjentages her og fuldstændiggjøres med følgende Tillæg: Formlæren § 9, 10 (Beg.), 16 a og b (uden Undtagelserne), 22, 28 Anm. 1. 2., 34 Anm. 2, 37, Anm. 4, 39 heelt, 41 a og b fuldstændigere, 42, 1 m. Anm., 3 m. Anm. til b, E og I Anm. 1. 2, 44 Anm. til e, 46 Anm. 1 (Beg.), 50 Anm. 3—4, 51—52 m. Anm. (i Udvalg), 54 m. Anm. 4, 55 m. Anm. samt 1), 2) (fors, ops, vicem, vis) og 4), 56 1 (Beg.) 2)—7) (det Storstilede), 57 (jocus, locus), 59 m. Anm. 3, 60 b heelt, c m. Anm. 1. 2, 64 m. Anm. 1, 67 m. Anm.

til *c*, 68 m. Anmærkninger, 70 m. Anm. 1, 72 *a* m. Anm. 1, 2, 74 m. Anm. 2 (Beg.) og 3, 76 *a. b. c.* 81 m. Anm., 82 m. Anm. 2, 84 m. Anm. 87 m. Anm. 2, 92 m. Anm. 1, 105 m. Anm. 2, 106 m. Anm. 2, 110 m. Anm. 3, 111 m. Anm., 115 *f* (Slutn.), *g*, 119—153 fuldstændigere og med Anm. 1 og 2 til § 151, 159 m. Anm. 1, 160 m. Anm. 2, 161 m. Anm., 162 *b* m. Anm. 166 *b* m. Anm., 167 m. Anm., 170 m. Anm., 172 m. Anm. om *cum* og 4 173 m. Anm. 1 og 2 (Slutn.), 195, 196, 197, 4) og 6), 201 (uden Detaillen). Ordføiningslæren: § 331 m. Anm., 332, 333, 334 m. Anm. 335 *b* Anm 1, 336 m. Anm. 2, 337, 338 *a* m. Anm, *b* m. Anm. 1. 2. 5, 339 m. Anm. 1, 340 m. Anm. 1 (Beg.), 341—344, 346 m. Anm, 347 *a, b* m. Anm. 1, *c*, 349 m. Anm, 350 *a, b* m. Anm. 1. 3, 351 *a, b* m. Anm. 1. 2. 3, 352—356 m. Anm. 1. 2, 357 *a* og *b*, 358 m. Anm 3, 360—364 m. Anm. 2, 365 m. Anm. 3, 366 m. Anm. 2. 3, 368—370 (Beg.), 371 m. Anm. 372 *a, b* m. Anm. 4. 5, 373 m. Anm. 1. 3, 374, 375 *a, b, c* m. Anm. 1. 2, 376 m. Anm., 377 m. Anm. 2, 378 *a* 1. 2 m. Anm, og 3 *b*. 379, 380, 382, 383, 384—386 m. Anm 2, 387, 388 m. Anm. 1, 389 m. Anm. 1, 390 m. Anm. 3, 392—395 m. Anm 2. 3, 396 m. Anm. 3. 4, 397, 398 *a, b* m. Anm. 1, 399 m. Anm., 400 *a, b, c*, 403 *a, b*, 406, 408 *a, b* m. Anm 1, 410, 411 m. Anm. 2, 412 m. Anm. 3, 413—415 m. Anm. 1, 416 m. Anm. 3, 417. 420, 421 m. Anm. 1. 2, 422, 423, 424 m. Anm. 1, 425 *a, b, c*, 426 428 m. Anm. 1. 5, 431 (9de Kapitel, om Sætningsforbindelsen forbigaaes). § 463 m. Anm., 464, 465 *a. b*, 466 *a. b*, 468, 471, 472 *a*, 473 *a*, 474 (Beg.), 475, 476 (Beg.). Af det 9de Kapitel læses dog enkelte §§, saasom 448, 449, 451, 452, 456, 457. § 490 *a. b. c.*

Forfatterlæsningen kan selvfølgelig ogsaa i denne Klasse

kræve Henviisning til en og anden § eller Anmærkning foruden de her angivne.

Syntaxens første Afsnit, §§ 207—330 medtages kun, som Repetition af hvad der er lært i 4de Klasse, forsaavidt Tiden tillader det.

For Digterlæsningen medtages endvidere § 6, §§ 498, 499 (dactylus, trochæus, spondeus) 500, 501, 502 b, 503.

(Af *Ovids* Forvandlinger er læst Pyramus og Thisbe, Perseus, Battus; iøvrigt efter Planen. Indtil Beg. af Juni 62 skriftlige Arbejder.)

Græsk (5 Timer). Der læses iaar 1ste og 2den Bog af Zenophons *Anabasis* (efter *Krügers* Udg. ved *Berg* og *Fibiger*; Kbhvn 1852). Lectien gennemgaaes forud for Disciplene af Læreren. Grammatikens Formlære gjentages lectieviis.

Læsebog repeteres til Hovedexamen. I Oldsager og Mythologi gives ikke Lectier, men leilighedsviis benyttes *Bojesens* og *Tregders* Haandbøger til Henviisninger.

Tydsck (3 Timer). 2 Timer anvendes til Oversættelse (*Hjorts* Læsebog, pros. Deel) og Grammatik (*Hjort*, Tydsck Sproglære for Danskतालende, 7de Udg. Kbhvn 1858) til Formlære; Ordføiningslære efter (*Rung*). Et Par Kapitler af den tydsck Syntax (Kbhvn 1857). Den 3die Time til at gennemgaae den af Læreren hjemme rettede Stil og til Grammatik. 1 hjemmeskreven Stil om Ugen. Efter Halvaarsexamen anvendes først hveranden, senere hver Læsetime til Læsning fra Bladet.

Læsebog repeteres ikke; Sproglære til Hovedexamen.

(Læst: *Hjorts* pros. Læsebog S. 235—276, 315—329, 340—361, 378—385, 415—459, 542—556, 564—576, i de 4 sidste Maaneder alene Extemporallæsning. Indtil Begyndelsen af Juni 33 Stile.)

Fransk (2 Timer. Faget har iaar skiftet Lærer). Som

Læsebog benyttes, med Lectier paa omtr. 3 Sider, *Borrings Études littéraires* (6te Udg. Kbhvn 1855) til hver Time. Dictat og Stil paa Skolen efter Tid og Leilighed; hvis hjemme, da istedetfor en Lectie.

Abrahams's Grammatik. Med dens Brug forholdes som anført under 3die og 4de Klasse.

Efter Halvaarsexamen er Brugen af *Abrahams's* Grammatik paany overveiet Vedtaget: i 5te Klasse repeteres 3die og 4de Klases Pensum; § 63—87 medtages i det Væsentlige. Det Vigtigste af Syntaxen.

(Af *Borrings Études* er læst forfra til S. 209. Extemporallæsning i Montesquieu, Grandeur des Romains.)

Religion (3 Timer). 1 Time Lærebog, 1 Time Bibelhistorie, 1 Time hveranden Uge Lærebog, hveranden Bibel-læsning. Som Lærebog bruges *Lisco*, den christelig-opostoliske Troesbekjendelse (*Bechers* og *Öhlenschlägers* Oversættelse (4de Opl. Kbhvn 1858), af hvilken ventes læst i det mindste til 2den Artikel (S. 132), idet høieste ikke over S. 151, idet en stor Deel af Anmærkningerne forbigaaes.

I *Herslebs* Bibelhistorie fra S. 227 (Nadverens Indstiftelse) indtil Slutningen af det nye Testamente. Dette (d. N. Test.) repeteres derefter forfra.

I Bibelen læses *Markus's* Evangelium (paa Dansk) med Henviisning til de vigtigste Parallelsteder i de andre Evangelier.

Lærebogen repeteres til Halvaarsexamen; Resten af Lærebogens og hele det bibelhistoriske Pensum til Hovedexamen.

(Af *Liscos* Lærebog læst til S. 132; i Övrigt efter Planen.)

Historie (2 Timer). *Bohr*, Middelalderens Historie, sluttes og repeteres. *Allen*, Lærebog i Danmarks Historie (8de Udg. Kbhvn 1858) til Aar 1596 (Christian den Fjer-

des Selvregjering). Der begyndes med *Allens* Historie. Repetition til Hovedexamen.

Geografi (2 Timer). Dette Fag har deels Nyt, deels Repetition af det i de foregaaende Klasser Læste. Iaar læses saaledes Amerika og Australien, hvorefter Europa — omtr. til England — gjentages forfra. Lectier paa omtrent 4 Sider.

Af dette Aarspensum repeteres Amerika og Australien (det Nye) til Halvaarsexamen, det Hele til Hovedexamen. (Europa indtil Belgien; i Övrigt efter Planen).

Arithmetik (2 Timer). Af *Steens* Elementær Algebra læses §§ 1, 2 og 3.

Der repeteres til Halvaarsexamen, og det hele Aarspensum til Hovedexamen

Skriftlige Hjemmeopgaver 1 Gang om Ugen istedetfor Lectie, og Övelser paa Skolen i tilsvarende Time.

(Af *Steens* Lærebog er læst Art. 1—32, om Potents og Rod.)

Geometri (2 Timer). *Ramus*, Elementær Geometri, Art. 57—63, Slutning af Art. 64, 65—95, 109—110 med enkelte Forbigaaelser.

Der repeteres til Halvaarsexamen og Alt til Hovedexamen.

Naturhistorie (2 Timer). *Lütken*, Dyreriget (den større Bog) S. 160—206, 208—210, 212—236, 239—253, 256—261, 263—265, 270—285, 286—290, 293—295, 296—305, 309—311, 314—319, 325, 333—347, 350, 353—355, 357—362, 365—368, 369—372, 378—447; med Forbigaaelse af alt det Smaastilede. Derved, og naar fraregnes Illustrationerne, vil det hele Aarspensum indskrænkes til c. 173 fulde Sider, der læres i Lectier paa omtrent 3½ Side.

Der repeteres til Halvaarsexamen; det derefter Læste til Hovedexamen.

(Naaet det planmæssige Pensum med de vedt. Forbi-

bigaaclser, altsaa Fugle, Krybdyr, Padder, Fiske og hvirvelløse Dyr.)

VI Klasse.

Dansk (2 Timer). Stil 3 til 4 Gange — i det mindste een Gang paa Skolen i 2 samlede Timer — om Maaneden over Opgaver, hentede dels fra de forskjellige Underviisningsgjenstande, dels fra Disciplenes almindelige Erkjendelseskreds. Dispositionen skrives over hver Afhandling. Stilen gennemses af Læreren hjemme og rettes af Disciplene paa Skolen under Læreren Tilsyn Til Læsning, Analysen, Gjengivelse af det Læste, Udredning af Disposition, Forklaring af tropiske og figurlige Udtryk, poetiske Vendinger og lignende Övelser benyttes *Mynsters* Betragtninger, *Schouws* Naturskildringer, *Molberchs* Anthologi. I den sidste Halvdeel af Skoleaaret agtes et eller to større danske Digterværker læste i Sammenhæng.

Af *Thortsens* Literaturhistorie læses nogle Hovedpartier gennem alle Perioder, paa Skolen, uden Lectier.

(*Oehlschlägers* Palnatoke. Indtil Beg. af Juni 29 skriftlige Arbejder)

Latin (9 Timer. Faget har iaar skiftet Lærer). Iaar læses 1ste Bog af Livius, 1ste og 2den Bog af Virgils Æneide, Ciceros 4de Bog af Anklagen imod Verres. Efter Halvaars-examen tages Sagen paany under Overveielse, naar det har viist sig, hvad Fremgang Klassen gjør.

I Reglen gennemgaaes det opgivne Afsnit af Læreren for Disciplene, men engang om Ugen saaledes, at det samme Afsnit, efterat være taget paa Skolen uden at være gennemgaaet forud, og efterat Misforstaaelser og Mangler ere rettede af Læreren, gjentages næste Gang, og da forlanges feilfrit; da læses saaledes et Stykke Nyt og et Stykke fra forrige Time.

Stil 2 Gange om Ugen, den ene hjemme, den anden paa Skolen, efter 1ste Hefte af *Henrichsens Materialier til*

lat. Stile (Kbhvn 1832). 1 à 2 Versioner om Maanedens paa Skolen istedetfor Stiil, efter *Henrichsens Opgaver til Overs. fra Latin til Dansk* (2den Udg. Kbhvn 1857).

Med Hensyn til Grammatik, da gjentages det tidligere Lærte, hvorved nu medtages af Formlæren: Anmærkningerne til § 5, § 12, § 16 (Undtagelserne), §§ 17, 18, 19, 20, 21 (dog ikke alle Enkeltheder); endvidere det tidligere Forbigaaede af §§ 34—39, undtagen Anmærkningerne til 35 og 38. § 50—57 læses, men endeel Anmærkninger og Enkeltheder forbigaaes, idet dertil kun henvises ved given Anledning; § 58 Anm. 3, 59 Anm. 2, §§ 73—77 med Anmærkning, 79 Anm. 3, 86 Anm. 2, 87 Anm. 1, 88 Anm. 1. 2, 93 Anm. 1, 101, 110 Anm. 1, 115, 168, 172 Anm. 3, 174—206 (Orddannelseslæren) gjenemgaaes 1 Gang i Sammenhæng uden dog i det Hele at læres udenad i større Omfang end i 5te Klasse; dog maa læres §§ 181, 182, 183, 190 og hele 201. — Af *Ordføiningslæren*; § 209 *b* Anm. 2, 211 *a* Anm. 2, *b* Anm. 1. 2, 212 Anm. 1. 2, 213 *b* Anm. 1. 2, 215 *a*, 217 Anm. 1, 220 Anm. 2, 222 Anm. 3, 227 Anm. 1. 2. 4, 229, 230 *in* Anm. 1. 4, 237, 238, 241 Anm. 3. 5, 243 Anm. 1. 4, 245 Anm. 1, 246 Anm. 2, 250, 251, 253 Anm., 263, 265 Anm. 2, 267, 276 Anm. 1. 4, 280 Anm. 6, 283 Anm. 3, 284 Anm. 4. 5. 9. 10, 285 *a* Anm., *b* Anm. 2, 288, 289 *b* Anm. 1. 3, 290, 293 Anm. 1. 2, 294 Anm. 1. 2. 3, 295 Anm. 3, 296 *b* Anm. 3, 297 *b* Anm. 1, 298 Anm. 1. 2. 3, 299 Anm. 1. 2, 301 *a* Anm., *b* Anm. 3, 302, 304 Anm. 1, 305 *m*. Anm. 1. 2. 3, 306, 308 Anm. 1. 2, 314, 317, 320 *m*. Anm., 324 *a*, *b*, 332 Anm. § 335, 337 Anm. 1, 339 Anm. 2, 340 Anm. 2. 4, 341 Anm., 345, 348 *m*. Anm. 1. 3. 4, 351 Anm. 4, 353 Anm., 357 *a* Anm. 1. 2, *b* Anm., 358 Anm. 1. 2, 359, 361 Anm. 1. 2, 367, 368 Anm., 372 *a* Anm., *b* Anm. 1. 2. 6, 373 Anm. 2, 374 Anm. 375

c Anm. 1. 2, 378 (heelt), 382 Anm. 1. 2. 3. 4., 389 Anm. 2. 3. 4., 391 m. Anm., 393 Anm. 1. 2, 395 Anm. 5. 6. 7. 8, 398 b Anm. 2, 401, 402, 404, 407, 408 Anm. 2, 409, 411 Anm. 1, 417 Anm. 2, 419, 424 Anm. 3. 4. 5, 427, 429, 430, 431 Anm. 1, 433 m. Anm. 1. 2, 434 m. Anm. 1. 2, 435 m. Anm. 3. 4, 436, 437, 440 m. Anm. 1. 3. 4. 5, 441, 442 m. Anm., 443, 444 a m. Anm. og b, 445—451, 452—462 med Anmærkninger, 469 m. Anm. 1. 2, 470, 478 m. Anm. 2, 479—490 m. Anm. 2, 491—494 m. Anm. 5, 495 m. Anm. 1, 496 m. A. 1. 2.

Af Metriken det Vigtigste af §§ 497—503. Tillæg til Grammatiken I. II.

Forfatterlæsningen atter overveiet efter Halvaarsexamen. Vedtaget, at da der maa blive nogle Timer tilovers, efterat Anklagen mod Verres er læst, anvendes disse samtidigt med den almindelige Repetition af det ovenangivne Pensum til statarisk Læsning af saa Meget som kan naacs af Cato major, der i Övrigt hele Aaret igjennem er benyttet til cursorisk Latinlæsning paa Skolen.

(Cato major læst, men ikke repeteret; indtil Beg. af Juni 69 skriftlige Arbejder.)

Græsk (5 Timer). Der læses iaar 1ste og 2den Bog og Xenophons sokratiske Mindeskraft, samt 4 Böger af Homer, — snarest 1ste, 3die, 4de, 5te Bog af Odysseen.

Dette repeteres til Hovedexamen.

Lectien gjenemgaaes af Læreren for Disciplene. Grammatikens Formlære repeteres lectieviis. Ligeledes læres nogle Hovedpartier af *Tregders* Mythologi lectieviis.

Af Hensyn til de i Klassen tilbageblevne Disciple er det senere vedtaget, at iaar skal læses 2den Bog af Odysseen. (1—4 Bog af Odysseen; i Övrigt efter Planen.)

Tydsksk (3 Timer). I de 2 Timer oversættes fra Tydsksk til Dansk uden Forberedelse hjemme. Der læses iaar Afsnit af *Wolff, Hausschatz deutscher Prosa* (8. Aufl. Leipzig 1857) og *Hjorts Læsebog for Dansk-talende* 2den Bind, de poetiske Stykker (2det Opl. Kbhvn 1843). Af Grammatiken gennemgaaes Formlæren efter *Hjorts Sproglære*, Ordfoiningslæren efter (Rung) *Et Par Kapitler af den tydske Synstax*; denne Underviisning forbindes deels med Extemporallæsningen, deels med Stilen, efterat denne i den tredie ugentlige Time er gennemgaaet paa Skolen. Til det Nödvendigste af Literaturhistorien benyttes som Hjælpemiddel *Abrahams, Kort Omrids af den tydske Literaturs Historie* (Kbhvn 1852) paa Skolen i Forbindelse med Læsningen. 1 hjemmeskreven Stil om Ugen.

Grammatik repeteres til Hovedexamen.

(Indtil Begyndelsen af Juni 34 Stile).

Fransk (3 Timer. Faget har iaar skiftet Lærer.). Til hver af de tre Timer læses et Pensum af 2 Blade i *Borrings Études littéraires*. Men da Fordringen til Afgangsexamen kræver Forstaaelse ex tempore, maa ikke liden Tid anvendes til Extemporallæsning, hvortil benyttes *Merimée Études sur l'histoire Romaine* (éd. Michel Lévy, Paris 1853), ligesom ogsaa Grammatik kræver nogen Tid. Saaledes kan ikke det hele Dagspensum gennemexamineres i hver Time. Der søges Sikkerhed for, at Klassen har forberedt sig; og Leilighed gives Disciplene til at spørge om hvad de ikke have forstaaet, ligesom de ogsaa tilholdes, i deres Glosebøger under Læsningen at optegne, hvad der er dem nyt, undertiden med tilføiede Bemærkninger om Ordafledning, Constructioner, Synonymer o. dsl. Der anvendes mindst 1 ugentlig Time til Extemporallæsning. Grammatiklæsningen maa bestaae deels i Repetition af Formlæren med ikke mere Detail, end der er

lært i de foregaaende Klasser, deels i de vigtigste syntaktiske Regler, dog Alt mere beregnet paa at læse og forstaae Sproget end paa selvstændig Anvendelse i Skrift og Tale. Skriftlige Övelser, alene paa Skolen, gaae ud paa Sikkerhed i Bogstavering og Retskrivning, samt Anvendelse af de aller-vigtigste Regler af Sætningslæren. Sætningen foresiges paa Dansk, oversættes af Klassen, eller en Enkelt med de Andres Hjælp og Lærerens Rettelser, paa Fransk, og nedskrives derpaa. Detaillen af Grammatiklæsningen kan ikke bestemmes endnu, foran i Skoleaaret; Erfaring maa vindes i dets Löb.

Efter Halvaarsexamen er Brugen af *Abrahams's* franske Grammatik atter overveiet. Vedtaget, at her skal repeteres det i 3die, 4de, 5te Klasse Læste. Desuden gennemlæses i Timen Syntaxen i Sammenhæng, dog med Endeel Forbigaaelser; under Læsning og skriftlige Övelser henvises stadigt til den.

(I de sidste Maaneder alene Extemporallæsning i *Borings Études*, *Merimée*, conjuration de Catilina og *Lassens* Extemporallæsning.)

Religion (2 Timer). I een Time *Lisco's* Troesbekjendelse fra 2den Artikel til Bogens Slutning; den bruges ganske som i 5te Klasse. I den anden Time afsluttes Repetitionen af hele *Herslebs* Bibelhistorie. Tiden er for knap til sammenhængende Bibellæsning.

Lærebogen repeteres til Hovedexamen, Bibelhistorien er i hele Aaret den sidste afsluttende Repetition af dette Fag, saa at henimod Slutningen kun enkelte spredte Hovedpartier gjentages, om Tiden tillader det.

Historie (2 Timer). *Allens* Lærebog i Danmark Historie fra det Punkt, hvortil 5te Klasse kom ifjor (den Kjöbenhavnske Fred 1660). Naar denne Bog er gennemgaaet,

læses af *Thriges* gamle Historie nogle Hovedpartier for at forberede dens fuldstændigere Læsning i 7de Klasse. Allen repeteres heelt til Hovedexamen.

(Af Thrige er Intet læst.)

Geografi (2 Timer). Afsluttende Repetition af hele Faget efter *Munthe-Velschows* Lærebog. Der begyndes med Frankrig og fortssættes videre i Bogens Orden.

Arithmetik (2 Timer. Faget har iaar skiftet Lærer). Af *Steen, Elementær Algebra* læses § 5, Ligninger, S. 70—89, med Forbigaaelse af Art. 54 (som forudsætter Logarithmer). Naar dette Pensum er læst, tages det — med Hensyn til, at baade Lærebogen og Læreren ere nye i Klassen — under Overveielse, om Klassen skal læse § 4, Logarithmer, eller gennemgaae Sætningerne om Potents og Rod efter ovennævnte Lærebog for at komme fuldstændigere ind i denne. I sidste Fald opsættes Læren om Logarithmer til 7de Klasse.

Opgaver, saavel arithmetiske som geometriske, regnes paa Skolen. Skal der i enkelte Tidsafsnit gives Hjemmeopgaver, afleveres Arbeiderne paa den med Klassen aftalte Dag. Da det kan vise sig nödvendigt, at standse Fremgangen i Faget paa et eller andet Punkt for at regne Opgaver (baade arithm. og geometriske), anvendes dertil een Time paa Skolen, medens een Opgave regnes hjemme istedetfor Lectie til denne Time. Da benyttes den anden Arithmetiktime paa Skolen til Geometri saalænge der gives arithmetiske Opgaver, og omvendt den ene Geometritime til Arithmetik, naar der regnes geometriske Opgaver baade hjemme og paa Skolen.

Læreren gennemgaaer Lectien. Der repeteres baade til Halvaars- og til Hovedexamen.

Efter Halvaarsexamen vedtaget, at först repeteres de vigtigste Sætninger om Potents (*Steen*, element. Algebra § 1,

Art. 1—13) og Potents i udvidet Betydning (§ 3, Art. 23—36), derefter læses om Logarithmer (§ 4, Art. 37—44).

(Læst af *Steens Bog* § 5, Ligninger, Art. 46—58, samt § 4, Art. 37—44.)

Geometri (2 Timer. Faget har iaar skiftet Lærer). Af *Ramus's Elementære Geometri* læses Art. 111—127. Der medtages af Opgaverne i Art. 111—116 kun nogle faa af de simpleste (f. E. 112 1° — 5° og 113 I—IV), medens de övrige enten aldeles forbigaaes eller opsættes til VII Klasse.

Ligeledes forbigaaes Endeel af Opgaverne i Art 121. Naar dette Afsnit er læst og repeteret, anvendes den tilbageblevne Tid til Repetition af alle de vigtigere Sætninger i Plangeometrien.

De foresatte Lectier gennemgaaes forud paa Skolen.

Efter Halvaarsexamen er vedtaget, at Plangeometrien skal repeteres ikke sporadisk, men heelt igjennem, efter Ramus, dog selvfølgelig med de vedtagne Forbigaaelser.

(Læst af Ramus Art. 112, 1° — 5° , 113 I—IV, 117—120, 121 Probl. I—V, VII—VIII, 122—127. Repeteret hele Plangeometrien efter samme Lærebog.)

Naturhistorie (2 Timer). Indledning til Dyreriget efter *Lützens større Bog* S. IV—XXIV. Derefter afsluttende Repetition af Dyr- og Planterigets Naturhistorie efter *Lützens* og *Vaupells* Lærebøger. Ialt omtr. 444 Sider Nyt og Gammelt. Lectier paa 7 til 8 Sider i Gjennemsnit.

VII Klasse.

Dansk (2 (3) Timer). Stil 2 til 3 Gauge om Maanedens hjemme, i det mindste 1 Gang paa Skolen i 2 samlede Timer. Saakaldte frie Opgaver ville forekomme, men i Almindelighed vil et i Disciplenes Kundskabskreds tilstedevæ-

rende Stof forlanges behandlet uafhængigt af den Form, hvori det kan antages at være kommet i deres Magt. Undertiden gives Valg imellem flere Opgaver, eller Frihed til at formulere Opgaven ud af et paaapeget større Parti. Der arbeides hen paa at gjøre Disciplene til Herrer over en reen, ordentlig og flydende Prosastiil til Fremstilling af et Stof, der staaer til deres Raadighed, men ikke paa at foranledige dem til selvstændig Producenteren. Disposition forlanges i Reglen skreven over Afhandlingen. *)

*) De betydeligste Opgaver have været følgende:

Sammenligning mellem Grækernes og Romernes Forestillinger om Livet efter Döden, og Nordboernes i Hedenold. — At udvikle følgende Række: Den ærede, den hædrede, den navnkundige, den berömt og den store Mand. — En Sammenligning mellem Themistocles og Colbert. — Hovedtræk af Naturforholdene i et europæisk Land, efter eget Valg. — Tre Statsmænd have udövet afgjørende Indflydelse paa den atheniensiske Stat: Themistocles, Pericles og Alcibiades. Der forlanges en sammenlignende Fremstilling af disses Betydning for Athen. — Om Homer og hans Værker. — Sammenligning mellem Virkningen af en Tale og et Skrift, under Forudsætning af Forfatterens og Talerens lige Begavelse og Gjenstandens Eensartethed. — Electromagnetisme. — Keiser Iustinian den Første. — Om Rasmus Kristian Rasks Fortjenester af Videnskaben og Fædrelandet. — Europa böier sig for fem Stormagter; men større end dem alle er den sjette: Papir. — Egen, Bögen, Fyren. — Lex Licinia agraria og lex Sempronia agraria: deres Lighed og deres forskjellige Betydning. — Ti Nei er bedre end een Lögn. — Skildring af Grönlands Naturforhold. — At udvikle Betydningen af det kongelige Valgsprog: Folkets Kjærlighed min Styrke. — En selvvalgt Opgave, tagen af den romerske Literaturhistorie. — Følgende Række af adjectiviske Begreber forklares med nærmere Bestemmelse af deres indbyrdes Begrændsning: venlig, velvillig, kjærlig og god. — Over det kongelige Theaters Scene staaer: „Ei blot til Lyst;“ staaer denne Indskrift paa dette Sted med Rette? — I disse Nætter sees paa Himlen 4 Himmelleger, der kjendelig forandre deres indbyrdes Stilling: Maanen, Venus, Jupiter og Saturn. Hvad vides om disse og deres Bevægelser?

Thortsens Literaturhistorie gjennemgaaes forfra paa Skolen, uden Lectier.

Men da *hvert* af Klassens Partier formedelst deres Adskillelse i 2 Latintimer iaar kun har 5 Timer (for Læreren 6 Timer) til Dansk og Historie, af hvilke 1 ugentlig Time efter Leilighed snart bruges til det ene, snart til det andet Fag, saa maa Literaturhistorien, der fuldstændigt er gjennemgaaet med det ældre Parti, nogle Hovedpartier endog flere Gange, staae noget tilbage, saa at der ikke kan lægges an paa, at faae Bogen heelt gjennemgaaet i dette Skoleaar.

Literaturlæsning i 1 ugentlig Time, saavidt Stilen tillader. Der begyndes iaar med Holberg, fortsættes med Baggesen (og Oehlenschläger), sluttet med et eller to Stykker af efteroehlenschlägerske Forfattere. •

(Af Literaturhistorien er gjennemgaaet forfra indtil noget ind i Christian den Syvendes Tid. Af Holberg 3 Sange af Peder Paars og nogle af Epistlerne efter Fabricius's Udvalg; af Baggesen nogle Fortællinger og mindre Digte. Heibergs Elverhöi. Indtil Begyndelsen af Juni 27 skriftlige Arbejder.)

Latin (7 fælleds Timer, hver Afdeling 2 særskilte Stiletimer). Iaar læses 1ste Bog af Livius, 3die Bog af Cicero om Pligterne og sammes Cato Major (Repet. for de ældre), 4de Bog af Anklagen mod Verres; af Horatses Oder og Breve omtrent 2000 Vers.

Der gjennemgaaes ikke for Disciplene, men disse forberede sig saaledes, at det samme Pensum, efterat være taget paa Skolen og Mangler eller Misforstaaelser rettede af Læreren, gjentages næste Gang og da forlanges feilfrit og flydende.

Af *Bojesens Haandbog i de romerske Antiquiteter* (3die Udg. Kbhvn 1852) og *Tregders Haandbog i den græske og romerske Literaturhistorie* (Kbhvn 1856) læses Hovedpartier, den Sidste tillige med Benyttelse af *Lunds literaturhistoriske Tabeller* i Skolens Program for 1856.

Stiil skrives 2 Gange om Ugen hjemme, efter *Henrichsens* Opgaver, Ny Samling; Version deels hjemme, deels paa Skolen, men i første Tilfælde istedetfor en Stiil.

Grammatik repeteres partiviis saaledes, at et større Afsnit opgives hver 14de Dag. Der begyndes med *Ordföi-
ningslæren*.

Senere vedtaget, med Hensyn til Klassens Kundskaber, at indtil Halvaarsexamen anvendes den ene af de delte Latintimer (1 for Disciplene, 2: 1 for hvert Parti, 2 for Læreren) til Græsk.

(Da det ved Begyndelsen af Juni, paa hvilken Tid Afgangskandidaternes Skolegang afsluttes, viste sig, at der var Tid dertil, læstes endnu med 7de Klasses yngre Afdeling 9de Bog af Virgils Æneide, som for de 4 af Afdelingen var Repetition, medens den for de 6 var Nyt. I Övrigt efter Planen. Indtil Begyndelsen af Juni ældre Afdeling 63, yngre 61 skriftlige Arbejder.)

Græsk (5 Timer). Iaar læses Nyt: den 1ste, 2den og 3die philippiske Tale af Demosthenes, Platons Protagoras, Homers Iliade 1ste, 3die og 4de Bog. Tillader Tiden det, medtages enten Slutningen af Herodots 1ste Bog eller et Parti af Plutarch, efter nærmere Overveielse. Dette Pensum repeteres til Hovedexamen.

Af *Madvigs* Ordföiingslære læses paa Skolen, uden Lectier, i nogle Timer Hovedparagraferne, til Oversigt over det hele syntaktiske System.

Hovedafsnit af Literaturhistorie og Oldsager efter *Tregders* og *Bojesens* Lærebøger. *Tregders Haandbog i den græske Mythologi* læses heelt.

(Det ældre Parti har læst 1ste Bog af Herodot fra c. 130 til Slutningen samt repeteret Xenophons Memorabilia 1—2 B.; det yngre repeteret Xenophons Anabasis 1--2 B.; i Övrigt efter Planen. Af *Madvigs* Ordföiingslære gennemlæst paa Skolen 1ste og de vigtigste Dele af 2det Afsnit. Af *Bojesens* Antiq. de homeriske og nogle Dele af de attiske

Oldsager. Hele *Tregders* Mythologi og Literaturhistorie, undt. den sidste Periode, med Benyttelse af *Lunds* Tabeller.)

Hebraisk (2 delte Timer). *Yngre Afdeling*. *Lindbergs* Grammatik, af Genesis omtrent 16 Kapitler.

Ældre Afdeling. Grammatik repeteres. Genesis sluttes, med Forbigaaelser, saa at ialt læses de foreskrevne 40 Kapitler.

(I denne Underviisning have 3 Disciple af det ældre, 8 af yngre Parti deltaget; de Sidste have læst 12 Kapitler af Genesis.)

Religion (3 Timer). I een, mod Slutningen af Skoleaaret tildeels i to Timer, *Liscos* Troeskendelse; Paragraferne ere Repetition fra de 2 foregaaende Klasser, hvad der medtages af Anmærkningerne tildeels Nyt.

I den anden Time Matthæi Evangelium i Grundsproget.

I den tredie Time, saavidt Lærebogen ikke kræver den henimod Skoleaarets Slutning, *Kalkars* Kirkehistorie indtil Reformationen. Kun enkelte sværere Partier repeteres.

(Af Kirkehistorie er naaet indtil det 18de Aarh.; i Övrigt efter Planen.)

Historie (3 (2) Timer). Hele Klassen først Oldtidens Historie efter *Thrige, den gamle Historie* (Kbhvn 1854), og samtidigt i 1 ugentlig Time Repetition af Middelalderens Historie efter *Bohrs* Lærebog. Da Klassen iaar maa undertiden anvende den ene ugentlige Time til Dansk, er det tvivlsomt, hvorvidt den naaer Mere end det angivne Pensum. I saa Fald anvendes Tiden til at lade den ældre Afdeling gjentage nogle Hovedpartier af den i forrige Skoleaar gennemgaaede og repeterede Nye Historie efter *Bohrs* Lærebog (3die Udg. Kbhvn 1857), den yngre *Allens* Danmarkshistorie, lært i 5te og 6 Klasse, saavidt Tiden tillader det.

Oldtidens Historie repeteres partiviis i hele Skoleaaret.

(Af den nyere Historie ere nogle spredte Partier repeterede efter Disciplenes eget Valg; af Fædrelandshistorien indtil Kong Frederik den Anden.)

Arithmetik (1 fælleds, hver Afdeling 2 særskilte Timer.)

Ældre Afdeling. Fælledstimen anvendes til Lösning af saavel geometriske som arithmetiske (undertiden astronomiske) Opgaver; 1 Opgave om Ugen regnes hjemme.

Foreløbig læses kun i 1 af de særskilte Timer Arithmetik. Repetition af *Steen, Ren Mathematik, 1ste Udgave.*

Af det allerede læste Pensum repeteres, af Hensyn til Ministerialeirkulæret 4de Marts 1859, *ikke* Binomialformlen (med Permutationer og Combinationer) Art 45—54 og 85, Kjædebrök og ubestemte Ligninger, 1ste Deel Art. 67—74, 108, 2den Deel Art. 28—24, med mindre Fleerheden af Disciplene ønske at opgive nogle af disse Afsnit til Afgangsexamen udenfor det lovbestemte Pensum.

Yngre Afdeling. Fælledstimen anvendes som for den ældre Afdeling. Af de 2 andre Timer anvendes iaar kun den ene til Arithmetik, fordi næsten Alt, hvad der siden 4de Marts 1859 fordres af dette Fag, allerede er læst paa tidligere Stadier i Skolen. Den 2den Time anvendes til Geometri.

Af *Steen, Ren Mathematik* (2den Udg, Kbhvn 1856) læses: Ligninger, Kap. I, Art. 1—11; Kap. II, Art. 12—22, 26—27; Kap. III, Art. 38—44, 47. (Paa enkelte Afsnit nær er dette Pensum allerede gennemgaaet i 6te Klasse og bliver saaledes tildeels Repetition.) Endvidere læses 1ste Deel, Art. 31, Anm. 4, Differentserækker, 89, Anm. 1, Qvotientrækker, og *maaskee* Art. 55—65, Proportioner; 3die Deel Art. 24—26, Anvendelsen af Logarithmer paa exponentielle Ligninger og Rentesregning.

(Art. 55—65 er ikke læst. At den ene Arithmetiktide som oftest er afgivet til Geometri, er en Afvigelse fra den

approberede Timefordeling, som Skolen har troet at kunne tillade sig, deels for at vinde Tid til Astronomi, hvortil det foreskrevne Oversigtsschema ingen Rubrik har, deels af Hensyn til Disciplenes Stilling til Faget efter de betydelige Indskrænkninger, Ministeriets Cirkulæreskrivelse af 4de Marts 1859 har foreskrevet; see Skolens Program for 1859 S. 75 f.)

Geometri (A. 2, B. 2 Timer).

Ældre Afdeling. Da Arithmetik afgiver 1 af sine særlige Timer, faaer Geometri 3 Timer; af disse afgives længer hen den ene til Astronomien. *Ramus's Stereometri* Art. 50—83, 85—88, den sphæriske Trigonometries Grundformler efter *Ramus's Trigonometri* (2den Udg. Kbhvn 1853) Art. 16—17.

Afsluttende Repetition efter *Ramus's* og *Oppermanns* (Plangeometri) Lærebøger.

Yngre Afdeling faaer, i Henhold til hvad er anført under Arithmetik, iaar for det meste 3 Timer Geometri. Der læses *Ramus's* Trigonometri Kap. 1 og 2 med Forbigaaelse af Art. 6, Slutningen, og Art. 8, samt Kap. 3, Art. 16—17 (den sphæriske Trigonometries Grundformler), foreløbig i 2 ugentlige Timer. I den 3die Ugetime læses *Ramus's* Stereometri, Art. 1—83, 85—88.

Der repeteres til Halvaarsexamen, og det hele Aarspensum til Hovedexamen.

Naturlære (3 Fællestimer, Ældre Afdeling een særskilt Time).

Begge Afdelinger Naturlærens chemiske Deel ved Petersen (2den Udg. Kbhvn 1856). I Slutningen af Skoleaaret, naar den ældre Afdeling ikke længer møder paa Skolen, læser den yngre Bölgebevægelsen efter *Ørsted*, Naturlærens mekaniske Deel (2den Udg. ved *Holten*, Kbhvn 1854, senere Udg. ib 1860).

Ældre Afdeling. Bölgebevægelsen læses og repeteres.

Den mekaniske Naturlære, efter *Örsted* og *Holten*, repeteres. Forsög foretages efterhaanden til Oplysning af det Gjennemgaaede. Overhovedet ville Forsög mere end mathematiske Beviser blive anvendte for at bibringe Disciplene en muligst klar Anskuelse af Naturlovene og deres indbyrdes Sammenhæng.

I Astronomi benyttes som Lærebog *Ramus's Grundtræk af Astronomien, udg. af Steen* (Kbhvn 1857). Deri læres §§ 1—6, 8—15, 17. Enkelte af de lettere Opgaver i § 7 regnes paa Skolen eller hjemme istedetfor geometriske Opgaver. Paa enkelte Steder medtages ikke de vanskeligere Formler for Beregningen, da der i det Hele ikke vil blive lagt an paa Andet, end at give Disciplene et anskueligt Billede af Astronomiens Hovedlærdomme.

Ustuderende af 3die, 4de og 5te Klasse.

Dansk (1 Time foruden de resp. Klassers Underviisningstimer). Timen anvendes til at gennemgaae og rette en hjemmeskreven Stiil om Ugen, samt, hvis Tiden tillader det, at begynde paa en ny, der saa fuldendes hjemme.

Tydk. Ustuderende af 3die Klasse *Hjorts* Læsebog S. 1—20, 73—87. Grammatik med Klassen, men jævnlige særskilte Repetitioner. En ugentlig Hjemmestiil efter *Jürs's* og *Rungs* Materialier.

Ustuderende af 4de Klasse *Hjorts* Læsebog S. 87—112, 113—122, 164—173. Grammatik med Klassen, men særskilt Gjntagelse af de sværere Partier. En ugentlig Hjemmestiil efter *Jürs* og *Rung*.

Ustuderende af 5te Klasse *Hjorts* Læsebog S. 542—556, 565—576, 21—87. Fra October Extemporallæsning jævnsides med det hjemme Forberedte. Grammatik, Formlæren,

med Klassen, Ordfoiningslæren efter (*Rung*) Et Par Kapitler af den tyske Syntax. En ugentlig Hjemmestiil.

Regning. Ustuderende af 3die Klasse regne ogsaa i de særskilte Timer efter *Mundts Ledetraad ved Regneunderviisningen*.

Ustuderende af 4de Klasse ligeledes efter *Mundt* og, naar denne Bog er gennemgaaet, efter *Meier, Praktisk Regnebog*, 2det Cursus (2det Opl. Kbhvn 1857), dog kun et Udvalg af de lettere Opgaver.

Ustuderende af 5te Klasse have Regning efter *Meiers* Bog, og gennemgaae tillige i den ene Time, de have alene, Ligninger af 1ste Grad efter *Steens Elementær Algebra*.

(Ustuderende af III Klasse have i *Hjorts* tyske Læsebog særskilt læst S. 1—20; af V Klasse S. 23—87, 291—302, 391—414, 542—556, 564—576, i Övrigt efter Planen.)

Gymnastik (6 Timer).

Disciplene deles i 3 Hold:

1ste Hold bestaaer af 7de, 6te og 5 Disciple af 5te Klasse — ialt 31. Dette Hold anvender af de omtr. 8 maanedlige Underviisningstimer 2 T. til Exercits og Marsch, $1\frac{1}{2}$ T. til blandede Övelser.

2det Hold, bestaaende af de övrige 8 Disciple i 5te Klasse, hele 4de og 3die Klasse, ialt 35, omtrent 1 Time forberedende Övelser (maanedlig), $\frac{3}{4}$ T. Klavren, $\frac{3}{4}$ T. Skraastang, $\frac{1}{2}$ T. Spring, $\frac{3}{4}$ T. Haandvægtsövelser, $\frac{1}{2}$ T. forberedende Huggen, $\frac{1}{2}$ T. forberedende Voltigeren, $\frac{1}{2}$ T. Marsch, $2\frac{3}{4}$ T. blandede Övelser.

3die Hold bestaaer af 2den og 1ste Klasse, ialt 17. $1\frac{1}{2}$ T. forberedende Övelser, $1\frac{1}{2}$ T. Klavren, $1\frac{1}{2}$ T. Skraastang, 1 T. Spring, $\frac{3}{4}$ T. Ballanceren, $\frac{1}{2}$ T. Springtoug og Shipping, $\frac{1}{2}$ T. Marsch, $\frac{3}{4}$ T. blandede Övelser.

Sang (5 Timer).

Forsaaavidt Disciplene findes skikkede til at deltage i denne Underviisning, deles de i 4 Hold efter Stemmerne.

Om Mandagen synge Basserne, om Tirsdagen Tenorerne, om Torsdagen Alterne, om Fredagen Sopranerne.

Om Løverdagen indöves de nyoptagne Disciple. De 4 første Dage benyttes den første halve Time til at indöve de ugentlige Lovsangs-Psalmer og Sange, hvilket ansees nödvendigt, fordi en Deel af Stemmerne skifte i Aarets Löb; i den sidste halve Time firstemmige Sange, af hvilke et Udvalg gives ved den aarlige Sangpröve. Efter Nytaar indlemmes de nyoptagne Disciple i de forskjellige Stemmer; fra den Tid benyttes Løverdagsstimen til Sammensang for alle syngende Disciple.

V. Bibliotheket.

I denne Fortegnelse ere de nye Böger, der betragtes som kjøbte for det *Hageske* Legats Midler, mærkede med *H*; de hvormed ældre Hageske Værker ere fortsatte eller fuldstændiggjorte, med *H. c.*; de fra Kirke- og Underviisningsministeriet sendte med †; Andres Gaver med *.

† Aarsberetning fra det Kgl. Geheimearchiv. B. 2. H. 4. Kbhvn 1859.

Fr. Argelander, Uranometria nova. Neue Uranometrie. Sternverzeichnis. Berlin 1843. Text og Stjerneatlas.

Ἀριστοφάνους Κωμῳδίαι καὶ κωμῳδιῶν ἀποσπάσματα. Aristophanis Comoediæ et deperditarum fragmenta, ex nova recensione Guil. Dindorf. Accedunt Menandri et Philemonis fragmenta auctiora et emendatiora. Græce et Latine. Parisiis 1859.

Scholia græca in Aristophanem cœt. cur. Fr. Dübner. Parisiis 1859.

G. P. Blom, Norges Statsforandring i Aaret 1814. Christiania 1860.

- E. Curtius, Peloponnesos, eine historisch-geographische Beschreibung der Halbinsel B. 1—2. Gotha 1851—52.
- W. Engelmann, Bibliotheca scriptorum classicorum, et Græcorum et Latinorum. 7te umgearb. u. ergänzte Ansg. Leipzig 1858.
- O. Fibiger, Latinsk Chrestomathi. Et Udvalg af latinske Prosaikere. H. 1—3. Kbhvn 1859.
- Flatéyjarbok. En Samling af Norske Konge-Sagaer m. m. Udg. efter offentlig Foranstaltning. B. 1. H. 2. Christiania 1860
- H. C. Fogh, Chr. Lütken og Chr. Vaupell, Tidsskrift for populære Fremstillinger af Naturvidenskabene. 2. Række. B. 1. H. 3—6. B. 2. H. 1. 2. Kbhvn. 1859—60.
- † Forelæsninger og Övelser ved Kbhvns Universitet og den polytechniske Lærestalt i Efteraarshalvaaret 1859. Kbhvn.
- Gersdorf, Leipziger Repertorium d. deutschen u. ansl. Literatur. Jahrg. 17. B. 2. H. 2—6. B. 3. 4. Jahrg. 18. B. 1. B. 2. H. 1. Leipzig 1859—60.
- ⊙. Grote Geschichte Griechenlands. Leipzig 1859. (Ausf. Namen- und Sachregister.)
- Ludvig Holberg, Moraliske Tanter. Udg. af G. Rode. S. 1—5. Kbhvn. 1859—60.
- S. P. Holst, Dansk Retfryvningsordbog. S. 5—6. Kbhvn. 1859.
- † E. Holst, Meddelelser om Koleraepidemien i Korsör 1857 (medc. Doctordisp.). Kbhvn. 1859.
- * Kort Udsigt over det philologisk-historiske Samfunds Virksomhed i Aaret 1858.
- † P. S. Kragh, Fortegnelse over Odense Cathedralsskoles Bogsamling. Odense 1859.
- Franz Kugler, Handbuch der Kunstgeschichte. 3te Aufl. Lief. 8—9. Stuttgart 1859.
- Joh. Lange, Haandbog i den danske Flora. 2den Udg. Kbhvn 1856—59.
- H. M'Clintock, The voyage of the „Fox“ in the arctic Seas. London 1860.
- † Meddelelser fra det statistiske Bureau. Saml. 5. Kbhvn 1859.
- ⊙. Moltbech, Dansk Ordbog. Anden Udg. S. 10. Kbhvn 1859.
- S. Mortensen, Naturhistorie for Ungdommen. Kbhvn. 1859.
- H. P. A. Munch, Det norske Folks Historie. B. 6. S. 5. 6. Christiania 1858.
- Fr. Münter, Kirchengeschichte von Dänemark u. Norwegen. B. 1—4. Leipzig 1823—33.
- Neue Jahrbücher der Philologie und Pädagogik. Begründet von M.

- I. C. Jahn. herausg. v. R. Dietsch u. A. Fleckeisen. B. 79—80. B. 81—82. H. 1—5. Leipzig 1859—60.
- Nordisk Universitets-Tidsskrift. Aarg. 5. H. 1., udg. af A. Ingerslev. Kbhvn. 1859. H. 2., udg. af B. Ljungberg. Lund 1859. H. 3., udg. af G. A. Krogh. Christiania 1860. H. 4. udg. af K. Claëson. Upsala 1859.
- † Oversigt over det Kgl. danske Videnskabernes Selskabs Forhandlinger og dets Medlemmers Arbejder i Aaret 1858. Nr. 7—8. 1859 Nr. 1—2. Kbhvn.
- * Peder Paars, Poema Heroico. comicum af Hans Michelsen. Med tvende Fortællinger og Just Justsens Anmærk. Trede Edition Trykt Aar 1720. (Lidt defect mod Slutningen.)
- H. A. Peterman, Mittheilungen über wichtige neue Erforschungen auf dem Gesamtgebiete der Geographie. H. 5—12. 1859. Ergänzungsheft. 1860. H. 1—6. Gotha 1859—60.
- T. M. Plauti Comoediæ. Ex rec. Fr. Ritschelii. Tom. 1—3, 1—2. Bonnæ, Lipsiæ, Elverfeldæ 1848—54.
- H. Poggendorff, Annalen der Physik u. Chemie. 1859 Nr. 5—12. 1860 Nr. 1—4. Leipzig 1859—60.

† Programmer.

1. Indbydelsesskrifter fra det danske Monarchi for 1859:
- b. Kongeriget Danmarks og Islands lærde Skoler og høiere Realskoler: Aalborg Kathedralskole (H. Schmith, De burgundiske Riger. En historisk Sammenstilling). Aarhus Cathedral-skole (Voggaard, Fortegnelse over Skolens Bogsamling. V Afb.). Frederiksborg lærde Skole. Helsingörs høiere Realskole. Herlufsholms lærde Skole; Horsens lærde Skole (Scharling, nogle Ord om Religionsunderviisningen i de lærde Skolers överste Klasser). De Kjöbenhavnske Skoler: Borgerdyskolen paa Christianshavn (Nogle praktiske Spörgsmaal i Sprogstriden). Borgerdyskolen i Kjöbenhavn; Metropolitan-skolen; det v. Westenste Institut; Latin- og Realskolen i store Kongensgade (Grundplan for Underviisningens Gang gjennem Skolens sex laveste Klasser). Nykjöbing Cathedral-skole (G. Lund, To Stykker af det oldnordiske Sprogs Ord-föiningslära.) Odense Cathedral-skole (Henrichsen, Bidrag til Odense Cathedral-skoles Historie, Femte Hefte). Randers lærde Skole (Terentzes Udföivil, oversatte af S. R. Whitte; Svigermoderen). Ribe Cathedral-skole (J. F. Rind, Oratio Joachimi. Timmermanni, med dansk Översættelse). Roskilde Cathedral-skole (Hundrup, Biographiske Efterretninger om dem, der ved

Kbhvns Universitet have erholdt de høieste akademiske Bærdighe-
der. Treble Hefte). Rönne höiere Realskole; Slagelse Real-
skole; Sorö Akademies Skole (E. Bojesen). Den 8de og 9de
Bog af den Nicomacheiske Ethik). Bborg Cathedralsskole.

c. Programmer for 1859 fra de lærde Skoler i Hertugdømmet Sles-
vig. Flensburg Gelehrten- und Realschule; Haderslev lærde
Skole (I. Fibiger, To Skoletaler); Schleswig Domschule.

d. Programmer for 1859 fra de lærde Skoler i Hertugdømmerne
Holsten og Lauenborg: Altona Gymnasium (Scharenberg, die
Anwendung beliebig vieler Coordinaten in der analytischen Ge-
ometrie). Glückstadt Gelehrtschule (thor Straten, ad Horatii
odarum chronologiam capitis primi pars prior). Kiel Gelehr-
tenschule (Struve, Bemerkungen zu Byrons Childe Harold, canto
1, erste Hälfte). Meiborf Gelehrtschule (Kolster, carminum
Antigones ad supplicium abducendæ interpretatio); Plöen Ge-
lehrtschule (Horn, de quinque judiciis, in quibus aetate decem
oratorum Athenis de caede judicabatur); Rendsburg Real-Gym-
nasium (Lucht, Ueber Schulausgaben der Classiker, ins besonders
des Caesar). Rapseburg, Lauenburgische Gelehrtschule (Zander,
Aendertungen zur Geschichte des Römischen Kriegswesens, 5te Fort-
setzung).

2. Programmer for 1858 fra de lærde Skoler og höiere Realskoler i
Kongeriget Norge: Christiania Cathedralsskole; Christiania Bor-
ger- og Realskole; Nissens Latin- og Realskole i Christiania;
Lillehammers Lærde- og Realskole; Skiens Lærde- og Real-
skole; Thronhjems Cathedralsskole.

Revue des deux mondes, 1860 (1ste Halvaar). Paris.

I. E. Rydqvist, Svenska Språkets Lagar. B. 1—2. Stockh. 1850—57.

† Th. Rördam, Libri iudicum et Ruth secundum versionem syriaco
hexaplarem (philos. Doctordisp.). Havniæ 1859.

† L. W. Salomonsen, Urinsyreinfarcten hos Nyfödde (medic. Doctor-
disp.). Kbhvn. 1859.

A. Schaeffer, Zeittafel und Register zu Demosthenes u. seine Zeit.
Rest. Lief. zur B. 3.

H. M. J. Schleiden, Die Pflanze und ihr Leben. 5te Aufl. Leip-
zig 1858.

L. Annæi Senecæ Opera; rec. C. R. Fickert. Vol. 1—3. Lipsiæ
1842—45.

† Statistik Tabelværk. Ny Række. B. 18. Kbhvn 1859.

Steenstrup, Danst Maanedsskrift. Anden Række. 1859 B. 1. S. 6.
B. 2. 1860 B. 1. Kbhvn 1859—60.

- Ad. Stiellers Hand-Atlas. Neue Bearbeitungen aus d. J. 1858.
Gotha 1859.
- H. Thiers, Historie du Consulat et de l'Empire. T. 1—17. Paris
1845—60.
- Tidsskrift for Philologie og Pædagogik. Aarg. 1. H. 1—4 Kbhvn.
1859—60.
- J. P. Tray, Grundtegninger af Kjøbskæder m. m., S. 3—11. Kbhvn
1859—60.
- Statistisk-topographisk Beskrivelse af Kongeriget Danmark. S. 10, 11.
Kbhvn 1859.
- † Chr. Vaupell, Iagttagelser over Befrugtningen hos en Art af
Slægten Oedogonicum (philos. Doctordisp.). Kbhvn 1859.
- Georg Weber, Allgemeine Weltgeschichte. B. 2—3. Leipzig 1859—60.
- Chr. Winther, Samlede Digtninger B. 1—6. 8 Kbhvn 1859—60.
- I. I. A. Worsaae, Nordiske Oldsager i det Kgl. Museum i Kbhvn.
Kbhvn 1859.
- A. Dehlenschläger, Poetiske Skrifter. Udg. af F. L. Viebenberg.
S. 31—48. Kbhvn 1859—60.
-

VI. Udsigt over Skolens Regnskaber i Finantsaaret 1859—60.

Movedkassen.

Indtægt.

Beholdning	796 Rd. 31 Sk.
Ifølge Decision	„ — 29 —
Renter	607 — 43 —
Jordebogsindtægter	1615 — 17 —
Skolecontingenter	2426 — 80 —
Af Hospitalet	208 — „ —
Extraordinair Indtægt	16 — 64 —
Tilskud fra den alm. Skolefond	9900 — „ —
	<hr/>
	15,570 Rd. 72 Sk.

Udgift.

Lønninger med Sædtillæg	9443 Rd. 48 Sk.
Timeunderviisning og overskyd. Timer	1222 — „ —
Pensioner	835 — 6 —
Bibliothek og vidensk. Apparater	200 — „ —
Bygninger	812 — 43 —
Inventar	304 — 6 —
Brændsel	231 — 64 —
Belysning	80 — 42 —
Skatter og Afgifter	158 — 93 —
Regnskabsføringen	320 — „ —
Til Stipendiekassen	613 — 27 —
Forskjellige løbende og extraord. Udgifter:	
Skoleopvartning	58 Rd. „ Sk.
Reengjøring	97 — 38 —
Protocoller m. m.	67 — 61 —
Program m. m.	143 — 84 —
Andre Udgifter	36 — 48 —
	<hr/>
	403 — 39 —
	14,624 Rd. 80 Sk.

Bibliotheket.*Indtægt.*

Beholdning	17 Rd. 85 Sk.
Renter	62 — „ —
Jordleie	68 — „ —
Bidrag fra Hovedkassen	200 — „ —
	<hr/>
	347 Rd. 85 Sk.
	<hr/>

Udgift.

Indkjøbte Bøger og vidensk. Apparater	289 Rd. 35 Sk.
Bogbinderarbeide	60 — 72 —
Avertissement	2 — 74 —
	<hr/>
	352 Rd. 85 Sk.
	<hr/>

Stipendiekassen.*Indtægt.*

Beholdning	259 Rd. 76 Sk.
Renter	565 — 7 —
Fra Hovedkassen	613 — 27 —
	<hr/>
	1438 Rd. 14 Sk.
	<hr/>

Udgift.

Udbetalte Stipendier	160 Rd. „ Sk.
Extraordinaire Understøttelser	150 — „ —
Regnskabsprocent	23 — 54 —
Udsatte Capitaler	850 — „ —
	<hr/>
	1183 Rd. 54 Sk.

Afgangs- og Hovedexamen.

Som i 1859 er den *skriftlige Hovedexamen*, deri ogsaa Regning med I og II Klasse, iaar afholdt i Forbindelse med den skriftlige *Afgangsexamen* den 23de, 25de og 26 Juni. Den offentlige Examen holdes i følgende Orden.

Mandag den 9de Juli 1860.

- Kl. 9—12. **Afgangsexamen. Anden Afdeling.** Historie.
 — 9—1. VI Klasse Naturhistorie.
 — 9—11. II Kl. Dansk.
 — 3—6½. III Kl. Latin.
 — 3—5. IV Kl. Naturhistorie.

Tirsdag den 10de Juli.

- Kl. 9—1. **Afgangsexamen. Anden Afdeling.** Religion og Hebraisk.
 — „ VII Kl. B. Latin.
 — „ VI Kl. Matematik.
 — 9—12. I Kl. Historie og Geografi.
 — 3—6. V Kl. Latin.
 — „ III Kl. Matematik.
 — 3—5. IV Kl. Tydsk.

Onsdag den 11te Juli.

- Kl. 9—1. VII Kl. B. Religion og Hebraisk.
 — 9—11½. V Kl. Historie.
 — 9—12. IV Kl. Latin.
 — 3—5. III Kl. Naturhistorie.
 — „ II Kl. Historie og Geografi.

Torsdag den 12te Juli.

- Kl. 9—12. VI Kl. Historie.
 — „ V Kl. Græsk.
 Kl. 9—11. I Klasse Dansk.

- 3—5. V Kl. Fransk.
- ” II Kl. Tydsk.

Fredag den 13de Juli.

- Kl. 9—12. VII Kl. B. Naturlære.
- ” VI Kl. Latin.
- 9—11½. III Kl. Tydsk.
- 9—11. I Kl. Religion.
- 3—5. IV Kl. Fransk.
- ” V Kl. Naturhistorie.
- ” III Kl. Geografi.

Løverdag den 14de Juli.

- Kl. 9—12. VII B. Græsk.
- ” IV Kl. Matematik.
- 9—11. I Kl. Tydsk.
- 3—6. III Kl. Dansk.
- 3—5. V Kl. Tydsk.

Mandag den 16de Juli.

- Kl. 9—12. VII Kl. B. Historie.
- ” III Kl. Religion.
- ” II og I Kl. Naturhistorie.
- 3—7. V Klasse Matematik.
- 3—4½. II Fransk.

Tirsdag den 17de Juli.

- Kl. 9—12. VI Kl. Religion.
- 9—11. IV Kl. Græsk.
- 3—7. VII Kl. Matematik.
- 3—5. V Kl. Religion.
- ” III Kl. Historie.

Onsdag den 18de Juli.

- Kl. 9—12. VI Klasse Græsk.
- ” IV Kl. Historie og Geografi.

— 9—11. III Kl. Fransk.

Kl. 3 prøves *Nyanmeldte*.

Fredag den 20de Juli.

Kl. 9—1. **Afgangsexamen. Anden Afdeling.** Matematik.

— 9—12. VI Kl. Geografi.

— 9—11. II Kl. Religion.

— 2½—6. **Afgangsexamen. Anden Afdeling.** Latin.

— 2½—5. VI Kl. Tydsk.

— 7—8. Hele Skolens Sangprøve.

Løverdag den 21de Juli.

Kl. 8½—11½. **Afgangsexamen. Anden Afdeling.** Græsk.

— 9—11. V Kl. Geografi.

— „ IV Kl. Religion.

— 12—1. Hele Skolens Gymnastikprøve.

— 2—5. **Afgangsexamen. Anden Afdeling.** Naturlære.

— „ VI Kl. Fransk.

Da de fleste Fag ved Afgangsprøven efter Ministeriets Ordre ere henlagte til Fredag og Løverdag den 20—21 Juli, saa at Examinationen ikke kan endes tidligere end hen paa sidste Dags Eftermiddag, hvorefter endnu samme Dag maa foretages Lærernes almindelige Censur over Hovedexamen, kan iaar ingen *offentlig Translocation* finde Sted. Løverdag Aften efter Censuren vil Udfaldet blive Disciplene meddeelt.

Til at bæere de offentlige Prøver med deres Nærværelse indbydes Enhver, der ønsker at gjøre sig bekjendt med Underviisningens Fremgang i denne Skole, navnlig Disciplenes Fædre og Værger.

Nykjöbing Cathedralskole, den 26de Juni 1860.

C. Paludan-Müller.

Tillæg.

Til *Afgangsexamen* opgives:

Latin. Af *Cicero*: Talerne for Milo, de 2 første philippiske, de 4 imod Catilina, 4de Bog af Anklagen mod Verres; om Pligterne; Cato major; Lælius. Af *Livius* 1ste, 31te og 32te Bog. Af *Sallust* Catilina. Af *Horats's* Oder 1ste Bog 1—4, 6—9, 12, 15, 17, 18, 22, 27, 29, 37; 2den Bog 3, 7, 10, 13, 14, 18, 19, 20; 3die Bog 1, 3—5, 9, 11, 25, 27, 28, 30; 4de Bog 2—4, 8, 9, 14, 15. Af Sammes Breve 1ste Bog 1, 6, 7, 19, 20; 2den Bog 1, 3. Af Digtene i *Madvigs Carmina selecta*: Lucret's I—II, S. 1—7; Catull, (undt. X) S. 24—30, 42—43; Tibull og Propert's I—VIII, S. 44—62; Ovid S. 71—86; Juvenal S. 96—108; Martial S. 109—12. Af *Virgils* Æneide 4de, 7de, 8de, 9de Bog. Dog opgiver *Frisenette* ikke de 2 philipp. Taler, Talen for Milo, 2den Bog af Cic. om Pligterne, men derimod Talen for Roscius Am. og af Virgil 4de, 5te og 6te. Bog. *Berg* ikke de 2 philippiske Taler og 1ste Bog af Cic. om Pligterne; af Virgil opgiver han 4de, 5te og 7de Bog. *Koch* ikke Talen for Milo, men af Sallust Iugurtha, af Virgil 1ste, 2den, 4de Bog. *Olivarius* ikke de 2 philippiske, de 4 catilinariske Taler, Sallust's Catilina, 1ste Bog om Pligterne, men Talen for Roscius Amer. og Seneca de providentia; af Livius 1ste, 2den og 32 Bog., af Virgil 1ste, 2den, 4de Bog. *Hald* ikke de 2 philippiske Taler og pro Milone, ikke 1ste Bog om Pligterne, og ikke Juvenal (carm. selec.); af Virgil opgiver han 4de, 5te og 7de Bog.

Græsk. Af *Homer* Iliaden 1ste, 3de, 4de Sang, Odysseen 1—6 Sang, Tregders Anthologi (indtil Drama); af *Herodot*, 1ste Bog, af *Plato* Protagoras, af *Demosthenes* Talerne for Krandsen og de 3 mod Philip, af *Xenophons* Mindeskraft 1te—2den Bog. Dog opgive *Frisenette* og *Berg* tillige af

Xenophons Anabasis 1ste—2den Bog, men *Berg* ikke Krands-talen; *Olivarius* opg. af Iliaden 1—4 S., af Odysseen 1—4 og 6 S.; *Hald* ikke Demosthenes, men af Xen. *Anabasis* 3die—4de Bog, af Odysseen 1—3 og 6 S.

Mathematik. Foruden det lovbefalede Pensum opgive *Arentz*, *Berg* og *Koch* Læren om Permutationer, Combinationer, Binomialformlen, Kjædebrök og Ubestemte Ligninger med 2 Ubekjendte (efter *Steens* Læreb.).

Rettelser og Trykfeil.

- S. 12 Linie 26: for, læs: fra.
- „ 13 L. 9: snarer, l.: snarere.
- „ 16 L. 14: Vitløftighed, l.: Vidtløftighed.
- „ 24 L. 1: Dansk i VII 2, l.: 2 (3). 23 (24).
- „ „ L. 9: Historie i VII 3, l.: 3 (2). 18 (17).
- „ „ L. 1 f. n.: VII 44 . . . for Lærerne 262, l.: VII 45 f. Lær. 264.
A. 38	A. 37
B. 37	B. 36
- „ 38 L. 1: Sætningens Dele, IV, udgaaer.
- „ „ L. 22: 19, l.: 1.
- „ „ L. 26-27: (6te Udg. Kbhvn 1854), l.: (7de Udg. Kbhvn 1856).
- „ 39 L. 16: 128 a. b. c. d., l.: 128 a. b. c. d. e.
- „ „ og 40 tilføies efter *Tydske* og *Geografi*: Repetition til Halvaars-examen, og af det hele Aarspensum til Hovedexamen.
- „ 47 L. 3 f. n. tilføies § 75.
- „ 48 L. 15: 102 m. Anmærknnger, l.: m. Anm. 2.
- „ „ L. 28: 108 m. Anm. 2, 3, l.: 108 m. Anm. 2.
- „ 49 L. 2 f. n.: énfants, l.: enfants.
- „ 60 L. 12: Zenophons, l.: Xenophons.
- „ 77 L. 20 er udfaldet $\frac{1}{2}$ Linie: $2\frac{1}{2}$ T. til Huggen, 2 til Voltigeren.

